

На основу члана 38. став 1. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18),

Влада доноси

СТРАТЕГИЈУ ИНДУСТРИЈСКЕ ПОЛИТИКЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ОД 2021. ДО 2030. ГОДИНЕ

1. УВОД

У оквиру преговора за приступање Европској унији, Република Србија је прихватила тековине Европске уније (у даљем тексту: ЕУ) у Поглављу 20 - Предузетништво и индустријска политика (у даљем тексту: Поглавље 20) и обавезала се да ће их у потпуности спровести до ступања у чланство, односно Република Србија не захтева специфична прилагођавања у овој области. Наиме, као мерило за затварање наведеног поглавља, обавеза Републике Србије је доношење свеобухватне индустријске политике засноване на принципима ЕУ и на коришћењу резултата вежбе тзв. „паментне специјализације”, као и њена примена.

Имајући у виду да важећем стратешком документу у овој области – Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије од 2011. до 2020. године истиче временски опсег, потребно је остварити континуитет у спровођењу индустријске политике. Министарство привреде је извршило евалуацију циљева наведене стратегије и у мају 2018. године објавило документ Ех post анализа прерађивачке индустрије Србије 2011-2017. У складу са надлежностима Министарства привреде израђен је нови стратешки оквир којим се настоји остварити побољшање конкурентности српске индустрије и унапредити њена позиција на међународном тржишту, уз креирање фокусиране и боље координисане политике развоја индустрије, као и унапређење ефикасности инструмената за њену имплементацију.

У оквиру рада на стратешком документу, током маја и јуна 2019. године одржано је 13 јавно-приватних дијалога на читавој територији Републике Србије. Учествовало је укупно 363 учесника, који су представљали следеће организације – 224 компаније, 13 привредних асоцијација, кластера и научно-технолошких паркова, 32 представника универзитета, факултета, виших и средњих школа, 14 државних институција и представника градова. У септембру 2019. године одржан је завршни јавно-приватни дијалог, на коме су презентовани налази јавно-приватних дијалога одржаних током маја и јуна 2019. године и размењена мишљења свих заинтересованих страна. Такође, Министарство привреде је спровело јавну расправу о Предлогу стратегије индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године у периоду од 13. децембра 2019. године до 3. јануара 2020. године.

Овај документ јавне политике садржи свеобухватне реформске кораке у области индустријског развоја и прожима велики део привредних активности, са фокусом на прерађивачку индустрију, па је током његове израде успостављена сарадња са свим релевантним заинтересованим странама, укључујући представнике Владе, привреде, науке и цивилног друштва.

1.1. Основи индустријске политике Републике Србије

Кључна тачка слагања различитих аутора је да је индустријска политика скуп циљева и мера којим се дефинише намеравана интервенција Владе у сегменту структуре индустрије како би се промовисао општи привредни раст¹. Потребно је нагласити да је динамичан (довољан волумен), паметан (базиран на знању и иновацијама), одржив (води рачуна о ресурсној расположивости и ефикасности употребе) и инклузиван (тежи социјалној кохезији) раст приоритет број један за индустријску политику Републике Србије и да ће сви циљеви, мере и активности индустријске политике бити евалуиране из перспективе доприноса подизању конкурентности индустрије и општем привредном расту у Републици Србији.

Европска комисија² дефинише индустријску политику као хоризонталну по природи у смислу њеног основног циља да омогући одговарајући амбијент за раст индустријске конкурентности. У ширем смислу, индустријска политика неминовно обједињује базу хоризонталне политике и примену вертикалних секторских политика. То значи да индустријска политика Републике Србије која је хоризонтална, тј. секторски неутрална, треба да буде синхронизована са стратегијом паметне специјализације која идентификује приоритетне секторе и даје подлогу за креирање вертикалних секторских политика. Јасно је да је потребна правилно дозирана интервенција државе, у форми хетеродоксног приступа који интегриса кључне економске политике (монетарну и фискалну политику) са индустријским политикама (хоризонталним и вертикалним).

За остварење аспирација раста, потребна је јасна индустријска политика, хоризонтална и вертикална, праћена дисциплинованом и подржавајућом макроекономском политиком.

Хоризонтална индустријска политика се бави питањима образовања, подстицања иновативности, дигиталне трансформације, инвестицијама, инфраструктуром, интернационализацијом и циркуларном економијом, додирујући се у свим овим областима са темом изградње повољног пословног окружења за лако обављање посла од стране индустријских играча.

Вертикалне индустријске политике, помоћу стратегије паметне специјализације, таргетирају традиционалне индустријске секторе који могу да унапреде компаративну предност (на бази повољнијег приступа факторима производње као што су људи, природни ресурси, приступ финансијама или близина тржишта), дигитално трансформисане традиционалне секторе и играче који могу да подигну степен додате вредности производа

---

¹ World Bank (1993): The East Asian Miracle, Washington DC, The World Bank, str. 354.

² European Commission (2002): Industrial policy in an enlarged Europe, str. 3.

и услуга и новокреиране индустријске секторе и играче који креирају одрживу конкурентску предност на бази дисруптивних иновација.

Није неопходно детаљно образлагати неопходност усклађивања индустријске политике са другим економским политикама, као што су монетарна и фискална политика, политика конкуренције, политика јавних инвестиција у инфраструктуру, политика стимулисања иновација, политика технолошког развоја, социјална и политика тржишта рада, политика подршке микро, малим и средњим предузећима (у даљем тексту: ММСП), политика образовања и паметне специјализације и политика регионалног развоја. Због тога је веома важно да се инструменти индустријске политике Републике Србије ускладе са инструментима других актуелних стратешких докумената.

Имајући у виду успостављену макроекономску стабилност, кључно питање је како да Република Србија довољно високим стопама раста у довољно дугом периоду обезбеди конвергенцију ка економски најразвијенијим земљама Европе. Неопходно је осмишљавање и примена паметне, добро избалансиране индустријске политике, која ће конкурентност на бази компаративне предности (нижег трошка и цене за стандардни производ) заменити конкурентношћу на бази конкурентске предности (знањем-интензивне индустрије које конкуришу додатом вредношћу)³.

Важна питања која треба да адресира овај документ су: коегзистенција традиционалног индустријског сектора и новокреираног дигитално трансформисаног сектора имајући у виду потребу одржавања запослености и креирања конзистентне вредности; интеграција локалних индустријских играча у међународне ланце вредности; важност креирања потребног обима и квалитета радне снаге која може да одговори захтевима индустријског развоја у будућности; питање унапређења пословног амбијента који ће бити стимулативан за рад и инвестирање индустријских компанија; обезбеђење довољног обима и квалитета инвестиција; питање поштовања стандарда заштите животне средине од стране индустријских компанија и циркуларна економија као извор новог индустријског раста.

Нова индустријска револуција Републици Србији нуди могућност да неке етапе развоја прескочи и овлада најновијим иновацијама. Модел сустизања развијених земаља треба да буде базиран на индустријски вођеном развоју који подразумева напредну производњу и услуге високог степена додате вредности, базиране на тековинама 4.0 индустријске револуције, која је константно у новим револутивним скоковима због великог броја дисруптивних иновација које се стално дешавају. Данас се глобални однос снага поново прерасподељује и то веома великом брзином. То је шанса за Републику Србију да сустигне најразвијеније земље света. Охрабрује раст извоза сектора информacionих и комуникационих технологија (у даљем тексту: *ИКТ*), који је у 2018. години износио 1,135 милијарди евра, што је раст од 26% у односу на 2017. годину. Овај податак говори да Република Србија може и мора да трансформише индустрију у складу са садашњим и будућим захтевима дигитално трансформисаног света.

Важно је напоменути да се индустрија у овом документу дефинише у складу са националном класификацијом КД2010, што значи да индустрија обухвата следеће секторе:

---

³ Đuričin D. i Vuksanović Herceg I. (2018): Digital Serbia: Economic context adjustments for double GDP, *Ekonomika preduzeća*, januar-februar 2018, Savez ekonomista Srbije.

комплетну прерађивачку индустрију, рударство, снабдевање електричном енергијом, снабдевање водом, управљање отпадом и грађевинарство.

1.2. Смернице за дефинисање стратегије индустријске политике Републике Србије до 2030. године

1.2.1. Плански оквир за доношење стратегије

Стратегија индустријског развоја обухвата широку лепезу привредних активности, са фокусом на прерађивачку индустрију, па су током њене израде узети у обзир сви релевантни плански документи у Републици Србији.

Имајући у виду да овај документ има хоризонтални приступ у формулисању мера за остварење циљева, највећи степен повезаности потребно је остварити са Стратегијом паметне специјализације у Републици Србији за период 2020-2027. године, чији ће налази бити коришћени да се у Акционом плану подрже вертикалне области које су идентификоване у процесу предузетничког откривања.

Узимајући у обзир обухват Стратегије индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године (у даљем тексту: Стратегија), усаглашеност је остварена и са Фискалном стратегијом за 2020. годину са пројекцијама за 2021. и 2022. годину („Службени гласник РС”, број 80/19), Стратегијом за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 35/15), стратегијом нискоугљеничног развоја Републике Србије, Националном стратегијом за младе за период до 2015. до 2025. године („Службени гласник РС”, број 22/15), Националном стратегијом запошљавања за период 2011 - 2020. године („Службени гласник РС”, број 37/11) и програмом за чистију производњу.

1.2.2. Законске смернице

Креирање Стратегије спроводи се у складу са Законом о планском систему Републике Србије (у даљем тексту: Закон), који је донет 2018. године. Овај закон прописује кораке и елементе које ова јавна политика треба да садржи. С обзиром да је претходни стратешки документ у овој области донет за период 2011-2020. године, акциони план за реализацију дефинисаних циљева и мера Стратегије (у даљем тексту: Акциони план), треба да се усвоји у 2020. години, како би активна имплементација Стратегије са Акционим планом започела од 2021. године, у трогодишњим циклусима, за наредни десетогодишњи период.

У складу са чланом 23. Закона, ова стратегија је усклађена са Уставом, законом, потврђеним међународним уговорима, као и обавезама преузетим у процесу европских интеграција које су детаљније дефинисане у члану 49. Закона. Ова стратегија треба да задовољи захтеве домаћег законодавства и доноси се у редовном десетогодишњем стратешком циклусу за област индустрије, а паралелно представља и кључни услов и документ за закључење Поглавља 20 у претприступном процесу Републике Србије ЕУ. Током целог процеса од креирања до имплементације и мониторинга реализације

неопходно је да се успостави и спроводи синхронизована комуникација и према релевантним домаћим институцијама и према телима ЕУ које спроводе мониторинг испуњења услова у претприступном процесу, како би се обезбедила координација и усклађеност националних циљева и међународних обавеза.

Влада је фебруара 2019. године донела уредбу којом се ближе дефинишу одредбе Закона и прописује методологија управљања јавним политикама, анализе ефеката јавних политика и садржај појединачних докумената јавних политика, а са којом је ова стратегија такође усклађена.

За спровођење нове индустријске политике функционално је надлежно Министарство привреде, уз подршку више министарстава и институција које ће спроводити реализацију постављених посебних циљева и мера у својим предметним областима или пружати подршку у смислу статистика, мониторинга, извештавања, координације са другим јавним политикама.

1.2.3. Смернице ЕУ за дефинисање стратегије индустријске политике

У стратешком документу „*A renewed EU Industrial Policy Strategy*”⁴ који је Европска комисија поднела Европском парламенту, Европском савету, Европском социјално-економском комитету и Европској инвестиционој банци крајем 2017. године, разматрају се кључни аспекти стратегије и препоручују смернице главних праваца развоја индустрије у контексту све веће глобалне конкуренције, динамичног развоја нових технологија и изазова одрживог развоја.

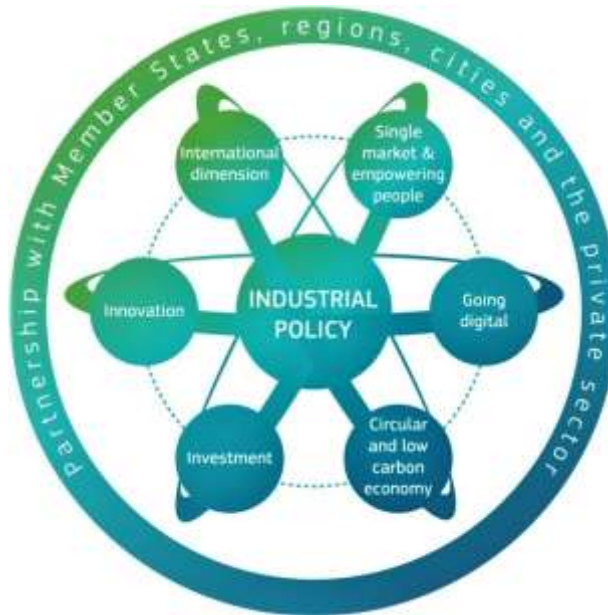
Као кључни покретач продуктивности и иновација, индустрија је увек била темељ привредног просперитета европског континента. У циљу одржавања и повећања нивоа конкурентности Европе, већ за 2020. годину као базну годину новог стратешког периода постављен је циљ да се учешће индустрије у бруто друштвеном производу (у даљем тексту: БДП) ЕУ-28 врати на некадашњи ниво од 20% (укључене: прерада, делатности комуналне индустрије, рударства и грађевинског материјала, без индустрије пословних услуга и грађевинарства, које су блиско наслоњене на индустрију).

---

⁴ European Commission (2017) „*Investing in a smart, innovative and sustainable Industry - A renewed EU Industrial Policy Strategy*” COM(2017) 479

Идентификовано је шест кључних области деловања у области индустријског развоја ЕУ:

Илустрација 1. Области интервенција у ЕУ новој стратегији индустријске политике

Прва област интервенције је оснаживање људских ресурса за потребе динамичног индустријског развоја.

Друга област интервенције је дигитална трансформација индустрије.

Трећа област је иновативност. У директној је спрези са претходне две области, јер стимулисање иновативности индустрије захтева знање кадрова, а резултат комерцијалних иновација треба, између осталог, да буде успешна дигитална трансформација индустрије.

Следећа област интервенције се односи на инвестиције. ЕУ смернице јасно указују да индустријски раст захтева инвестиције у физичку, дигиталну и социјалну инфраструктуру.

Када је реч о интернационализацији као области интервенције, ЕУ јасно указује на немогућност конзистентног индустријског раста без међународне конкурентности критичне масе индустријских компанија.

Тема која почиње да добија примат у ЕУ концепту индустријског развоја је циркуларна економија и смањење загађења животне средине.

Наравно, тема која прожима све претходне области интервенција је креирање адекватног пословног амбијента за индустријски раст.

1.2.4. Смернице везане за преговарачко Поглавље 20

У оквиру приступног процеса Републике Србије ка ЕУ, процес који се односи на преговарачко Поглавље 20 започет је 2014. године кроз Аналитички преглед законодавства (скрининг) који је резултирао Извештајем о скринингу Европске комисије MD 3/15 из јануара 2015 године. Влада је јануара 2017. године донела документ „Преговарачка позиција Србије за међувладину конференцију о приступању Републике Србије Европској Унији за Поглавље 20 „Предузетништво и индустријска политика””, после чега је Европска комисија донела „Заједничку позицију ЕУ о Поглављу 20” фебруара 2017. године, чиме је и формално отворено ово поглавље у приступном процесу Републике Србије.

Смернице Европске комисије у смислу овог поглавља, узимајући у обзир спроведени скрининг и актуелно стање припрема, предвиђају да Република Србија настави да предузима кораке у смислу усклађивања са правним тековинама ЕУ, као и да је неопходно да се изради и започне спровођење свеобухватне индустријске стратегије. Такође, наглашено је да ће ЕУ наставити да спроводи мониторинг адекватности административних капацитета Републике Србије да делотворно спроводи политику предузетништва и индустријску политику, као и везу овог поглавља са Поглављем 8, које се односи на политику конкуренције (заштита конкуренције и државна помоћ). Коначна процена усаглашености законодавства Републике Србије са правним тековинама ЕУ и њених капацитета за спровођење биће спроведена у каснијој фази преговора, а очекује се да Република Србија доставља редовне извештаје и информације о напретку Савету ЕУ за стабилизацију и придруживање.

Општа смерница која повезује и домаћи и међународни контекст је да нова индустријска политика Републике Србије треба да постави реалистичне циљеве, праћене јасним мерама и мерљивим индикаторима, финансијском подршком и добро структурираним механизмом имплементације, мониторинга и евалуације.

1.3. Методолошки приступ и садржај документа

У наставку следи методолошки приступ изради Стратегије у областима прикупљања податка, анализи података и креирању стратешких циљева и иницијатива.

У прикупљању података коришћени су:

- Секундарни извори (јавно расположива документа, стратегије, статистике, студије, анализе, индустријске стратегије других земаља).

- Примарни извори (13 скупова јавно приватног дијалога у 12 индустријских центара Републике Србије током маја и јуна 2019. године, као и завршни скуп у Београду септембра 2019. године). Примарни подаци представљају суштински важан извор за спровођење анализе актуелне проблематике индустрије и привредног амбијента и коришћени су у синергији са прикупљеним подацима из секундарних извора.

Поступак анализе података је подразумевао следеће кораке:

- Ситуациона анализа која подразумева преглед и анализу постојећег стања у погледу макроекономских трендова, трендова у оквиру индустрије Републике Србије и

индикатора у оквиру шест области интервенција (кадрови, дигитализација, иновације, интернационализација, инвестиције и циркуларна економија);

- *Одоздо-навише* дијагноза кроз анализу ставова индустрије кроз јавно-приватни дијалог. Сви кључни увиди са јавно-приватног дијалога су наведени у Прегледу актуелног стања;

- Током анализе секундарних извора спроведено је разматрање међусобне усаглашености и хармонизације са претходним стратешким документом у овој области и важећим кључним стратегијама са којима Стратегија има највише међусобних интеракција, као што су стратешки документи у области образовања, запошљавања, паметне специјализације, развоја информатичког друштва, енергетике, подршке ММСП, иновација, реформе јавне управе. Идентификован је недостатак квалитетних извора у неким областима где стратегије нису ажуриране, као што је регионални развој, извоз и слично, па су узимани у обзир новији извори који су били доступни. Размотрене су и индустријске политике других релевантних земаља;

- Коначни дијагностички закључци представљају сублимиране и кореспондирајуће налазе оба извора података (увиди са јавно-приватног дијалога као примарни извор и низ јавно доступних докумената, анализа и статистика као секундарни извор);

- Идентификовање кључних изазова за остварење конкурентности индустрије Републике Србије;

- На бази дијагнозе идентификоване су кључне баријере за успешну имплементацију индустријске политике Републике Србије;

- Дефинисана је визија индустријске политике Републике Србије за 2030. годину, при чему је кровна аспирација убрзање економског раста и подизање квалитета живота грађана Републике Србије. Визија и листа циљева је изведена на бази докумената Владе, интервјуа и комуникације са представницима Министарства привреде и Интерминистарске радне групе за подршку процесу израде Стратегије;

- На бази детаљне дијагнозе и постављене визије, изведен је општи или сводни циљ индустријске политике, а то је подизање конкурентности индустрије Републике Србије;

- Као подршка општем циљу, дефинисан је сет посебних циљева индустријске политике, а затим и пакет мера које су у функцији остварења посебних циљева;

- Дефинисана стратегија представља подлогу за креирање имплементационог механизма, са акционим планом у коме ће се конкретно разрадити активности, индикатори, модели финансирања, носиоци одговорности, као и механизмима мониторинга и евалуације.

Овај документ, као што је раније наглашено, има за фокус хоризонталне мере на највишем нивоу и као такав представља подлогу за разраду секторских индустријских политика у оквиру стратегије паметне специјализације (*sector deals*). Такође, ова стратегија може бити подлога за регионалне индустријске политике које уважавају специфичности различитих регионалних индустријских центара унутар Републике Србије.

1.3.1. Консултације са заинтересованим странама

У изради Стратегије, уз експертски тим, учествовала је Радна група Министарства привреде, као и Радна група Владе – Радна група за израду Предлога стратегије индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године и за израду Предлога

стратегије истраживања и иновација за паметне специјализације у Републици Србији RIS3. Радну групу Владе чинили су представници Кабинета председника Владе, Министарства привреде, Министарства финансија, Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства омладине и спорта, Министарства трговине, туризма и телекомуникација, Министарства заштите животне средине, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарства за европске интеграције, Привредне коморе Србије, Републичког секретаријата за јавне политике, Кабинета министра без портфеља задуженог за демографију и популациону политику и Канцеларије за информационе технологије и електронску управу.

С обзиром на ширину обухвата Стратегије, у процес консултација, јавно-приватног дијалога, укључен је низ заинтересованих страна, као што су привредни субјекти и асоцијације, образовне и научне институције, струковне и организације цивилног друштва, као и представници државних органа, локалних самоуправа и регионалних привредних комора.

Током маја и јуна 2019. године, уз значајну подршку Привредне коморе Србије, одржано је 13 форума јавно-приватног дијалога уз веома запажено учешће представника привреде и друштвених организација, по следећим индустријским центрима Републике Србије:

- Ужице, 15. мај 2019. године (Златиборски управни округ),
- Ваљево, 16. мај 2019. године (Колубарски и Мачвански управни округ),
- Крагујевац, 17. мај 2019. године (Шумадијски и Поморавски управни округ),
- Зрењанин, 21. мај 2019. године (Севернобанатски, Средњобанатски и Јужнобанатски управни округ),
- Суботица, 23. мај 2019. године (Севернобачки и Западнобачки управни округ),
- Нови Сад, 24. мај 2019. године (Јужнобачки управни округ),
- Крушевац, 30. мај 2019. године (Расински управни округ),
- Краљево, 31. мај 2019. године (Рашки и Моравички управни округ, Аутономна покрајина Косово и Метохија),
- Лесковац, 4. јун 2019. године (Јабланички и Пчињски управни округ),
- Ниш, 5. јун 2019. године (Нишавски, Топлички и Пиротски управни округ),
- Зајечар, 6. јун 2019. године (Зајечарски и Борски управни округ),
- Београд, 11. јун 2019. године (Сремски, Браничевски и Подунавски управни округ) и
- Београд, 12. јун 2019. године (Београдски округ).

На скуповима јавно-приватног дијалога учешће је узело укупно 363 учесника, који су представљали следеће организације:

- 224 компаније,
- 13 привредних асоцијација, кластера и научно-технолошких паркова,
- 32 представника универзитета, факултета, виших и средњих школа и
- 14 државних институција и представника градова.

У циљу што квалитетније интеракције, јавно-приватни дијалог је био структуриран по концепту „*world cafe*” тако да су учесници били распоређени у мање групе од 5-6 чланова како би могли да активно учествују у дискусијама са стручним модераторима о областима

од значаја за подизање конкурентности наше индустрије, а које су биле груписане у четири тематске сесије:

- Оснаживање људских ресурса,
- Дигитализација и иновације,
- Инвестиције и међународно пословање и
- Циркуларна економија.

Учесницима су као помоћ дистрибуиране листе са оквирним подтемама за расправу на свакој од тематских сесија. Стручни модератори су иницирали дискусију настојећи да на сваком јавно-приватном дијалогу учесници дају свој став са два аспекта:

- Дијагнозе актуелног стања у локалним срединама/регионима, проблеми и баријере са којима се учесници сусрећу, са аспекта регулаторног оквира, финансирања, администрације, амбијента за пословање, кадровских проблема и других аспеката који утичу на индустријски развој;
- Предлога решења, иницијатива и препорука мера за унапређења стања по свим тематским областима.

Кроз процес јавно-приватног дијалога прикупљен је низ квалитетних инпута и увида који су инкорпорирани у овај стратешки документ, како у домену дијагнозе, тако и у разради стратешких циљева, мера и активности.

Генерални закључак о току процеса јавно-приватног дијалога

Процес јавно-приватног дијалога се интензивно спроводио током целог процеса израде нове стратегије индустријске политике. Преко мреже и посебног е-маила Привредне коморе Србије спровођена је интеракција и у току и после реализованих јавно-приватних дијалога скупова са свим учесницима који су желели да додатно помогну у процесу или да се укључе у расправу, а све сугестије су пажљиво узете у обзир од стране тима приређивача стратегије индустријске политике. Процес у овој фази је заокружен великим скупом у септембру 2019. године у Београду уз присуство представника привреде, образовних установа и Интерминистарске радне групе за подршку процесу израде нове стратегије индустријске политике, као и представника страних делегација, ЕУ и Немачке организације за међународну сарадњу - ГИЗ, на коме су презентовани актуелни резултати јавно-приватног дијалога и наредни кораци у процесу.

И у завршној фази процеса израде нове индустријске политике (Имплементациони механизам), такође је предвиђена континуирана интеракција и консултације, све до заокружења процеса и усвајања комплетиране стратегије од стране Владе.

Кључни утисци о процесу јавно-приватног дијалога су следећи:

- за разлику од претходних искустава у реализацији јавних стратегија и политика, сви актери су сагласни да је процес обухватио заиста широк спектар заинтересованих страна;
- формат дијалога је значајно унапређен и разликовао се у односу на претходне формате који су најчешће организовани као пленарне седнице у којима је мали број учесника имао прилику за интеракцију;

- процес је започет на самом почетку, пре него што је тим приређивача креирао неке заокружене ставове, па су на тај начин увиди са јавно-приватних дијалога имали ефективан утицај на процес анализе стања и препоруке мера;
- увиди са јавно-приватних дијалога су укључени у саму Стратегију.

2. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА СТАЊА ИНДУСТРИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

2.1. Напредак у спровођењу индустријске политике Републике Србије у периоду 2011-2017

Реализација стратешких циљева развоја индустрије Републике Србије 2011-2017

Влада је усвојила 30. јуна 2011. године Стратегију и политику развоја индустрије Републике Србије од 2011. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 55/11). Услед разорних ефеката глобалне рецесије 2009. године (пад БДП од -3,1%) и екстерних удара на неконкурентну и нереструктурирану српску привреду, тежиште Стратегије усмерено је на примени новог модела привредног раста, који се заснивао на три стуба:

1. Динамичан раст инвестиција,
2. Извозна оријентација индустрије и
3. Раст индустријске запослености.

Нереструктурирана индустрија Републике Србије суочила се 2011. године, поред екстерних удара и наслеђених проблема, са императивом спровођења „друге генерације реформи”: побољшање подстицајног амбијента за инвеститоре, пуна заштита својине и уговора, ефикасно правосуђе, модеран порески систем, реформисан јавни сектор, усклађена фискална и монетарна политика, ефикасан банкарски систем и развој финансијских тржишта, развијени односи приватног и јавног партнерства посебно у инфраструктури, регулисано тржиште рада, уређени односи између запослених и послодаваца, напредак у смањењу сиве економије и корупције, политичка стабилност, што све повећава кредибилитет земље и смањује ризик за улагање.

Табела 1. Реализација стратешких циљева

Циљане варијабле	Просечна стопа раста (%)	
	2011-2020 пројектовано	2011-2017 остварено
БДП	5,8	0,9
Инвестиције	9,7	2,4
Унутрашња финална тражња	4,7	0,5
Потрошња	3,5	0,1
Извоз роба	14,2	10,7
Прерађивачка индустрија	7,3	3,3

Грађевинарство	9,7	0,0
Запосленост у прерађивачкој индустрији – укупан раст	18,0	+0,4

Извор: РЗС, прорачун истраживање Министарства привреде

Рецесиони таласи су у првом реду утицали на ниску стопу привредног раста у периоду 2011-2017. године, просечна стопа износила је 0,9%. Од кључних параметара највећи пад је забележен у укупним инвестицијама (просечна стопа 2,4%, кумулатив свега 18,4%, учешће у БДП је константно ниско 18,6% у 2010. години, 18,5% у 2017. години). Финална тражња је у целом периоду била ниска (0,5%), док је раст потрошње био занемарљив (просечан раст +0,1%). Размењиви сектори прерађивачка индустрија и грађевинарство су били нереструктурирани, те су се врло споро опорављали од кризних удара. У прерађивачкој индустрији просечна стопа раста запослености износила је +0,4% годишње. Најбољи резултат остварен у реалном сектору била је стопа раста извоза роба, мада је технолошка структура робног извоза и даље неповољна. Смањен је дефицит текућег рачуна са 6,8% у 2010. на 5,7% у 2017. години, фискална консолидација је резултирала позитивним ефектима кроз смањење буџетског дефицита, инфлација је редукована у складу са планираним циљем (2011. године је износила 7,0%, 2012. 12,2%, 2013. 2,2%, 2014. 1,7%, 2015. 1,5%, 2016. 1,6% и 2017. 3%). Спољни дуг је повећан са 23,5 милијарди евра у 2010. на 25,7 милијарди евра у 2017. години, али је учешће спољњег дуга у БДП смањено са 79% на 70%. Смањена је потрошња државе са 18,5% БДП у 2010. на 15,9% у 2017. години (циљ је 12,4% у 2020. години).

Ниска стопа привредног раста утицала је на спору динамику раста животног стандарда. Планирано је да у 2020. години Република Србија достигне 8.000 евра по становнику, да запосленост порасте за 17%, а продуктивност за 50%. У периоду 2011-2017. године, запосленост је порасла за 4,0%, а продуктивност за 2,7%. Животни стандард у 2017. години износио је 5.200 евра по становнику.

Табела 2. БДП, запосленост и продуктивност

Циљане варијабле	2020	2011-2017
БДП/ст	8.000 евра	5.200 евра
Продуктивност (кумулатив)	Раст од 50%	2,7%
Запосленост (кумулатив)	440.000 (17% раст)	76.159 (4,0% раст)

Извор: РЗС, прорачун истраживање Министарства привреде

Структурне промене као кључни стратешки циљ су биле веома скромне. Учешће индустрије у БДП са 18,8% повећало се на 21,7%, док је смањено учешће пољопривреде са 8,5% на 6,0%, грађевинарства са 4,7% на 4,6% и услуга са 51,0% на 50,0%.

Реализација планираног индустријског раста до 2020. године највише је зависила од раста укупних инвестиција. Наиме, планирано је повећање инвестиција са 4,9 милијарди евра у 2010. на 9 милијарди евра у 2015. години, с тим да 2020. године износе скоро 15 милијарди евра. У 2017. години су износиле 6,8 милијарди евра. Учешће инвестиција је

2010. године износило 18,6% БДП, циљ је био постепено годишње повећање учешћа, да би 2020. године износило 28% БДП. Учешће укупних инвестиција у 2017. години износило је 18,5%, што је на истом нивоу као у 2010. години.

Табела 3. Инвестиције

	Укупне инвестиције	Учешће инвестиција у БДП
Планирано у 2020.	15 милијарди евра	28% БДП
Реализовано у 2017.	6,8 милијарди евра	18,5% БДП
Разлика	-8,2 милијарди евра	-9,5 п.п.

Извор: Републички завод за статистику (у даљем тексту РЗС)

Због недостатка домаћег капитала, један од кључних стратешких циљева је било интензивирање привлачење страних директних инвестиција (у даљем тексту: СДИ) у периоду 2011-2020. године. Стратегија се базирала на нето приливу страних директних инвестиција у износу од 22,7 милијарди евра у периоду 2011-2020. године (кумулативни износ), односно, 5,8% БДП просечно годишње.

Табела 4. Реализација привлачења СДИ 2011-2017

Показатељи	Реализација 2011-2017	Планирано 2011-2020.
СДИ нето– укупно /милијарди евра/	12,7	22,7
СДИ нето– просечно годишње учешће у БДП	5,3%	5,8%
СДИ у прерађивачку– укупно/милијарди евра/	4,5	9,1
СДИ – у прерађивачку индустрију	31,1%	До 2020. више од 40%

Извор: Народна банка Србије (у даљем тексту: НБС)

Овај сегмент реализације Стратегије се реализовао задовољавајућом динамиком. У периоду 2011-2017. године привучено је 12,7 милијарди евра СДИ, односно, 5,3% БДП просечно годишње.

У прерађивачку индустрију је у периоду 2011-2017. године, привучено 4,5 милијарди евра, односно, 31,1% укупног прилива СДИ. Током тог периода ово учешће је варирало од 18% у 2011. години до 52% у 2012. години, односно 25,1% у 2017. години. Циљ је да 2020. године ово учешће буде најмање 40%.

Реализација стратешког циља повећање извоза индустрије одвија се задовољавајућом динамиком само у периоду 2014-2017. године. Укупан период 2011-2017. године може се оценити половичним успехом.

Табела 5. Степен реализације индустријски извозно-оријентисаног раста до 2020. године:

Показатељи	Пројектовано	Реализација
	2011-2020	2011-2017
Просечна годишња стопа раста извоза роба и услуга	13,5%	9,1%
Учешће извоза роба и услуга у БДП	65%	52,5
Повећање учешћа робног извоза у БДП (са 24,8%)*	47,1%	40,9%
Смањење спољнотрговинског дефицита са 15,0%*	12%	8,8%
Повећање учешћа извоза прерађивачке индустрије (са 86,6%)*	94,1%	91,5%

Извор: РЗС; Напомена: *2010. година

Релативно брзи привредни раст у претходном периоду није био праћен растом запослености због транзиције и реструктурирања, тешког наслеђеног стања, али и институционалних и структурних органичења. Глобална рецесија је поништила прве знаке опоравка на тржишту рада до којих је дошло 2008. године, јер је у 2009. години запосленост забележила већи пад него привредна активност, а тај тренд се наставља и даље. Стопа запослености у Републици Србији у 2010. години је пала на 47,2%, док је, истовремено, одговарајућа стопа незапослености 20%. Учешће високообразованих у активном становништву узраста 25-54 је мање од 20% и мање је од учешћа особа без квалификација. Уз то, у порасту је недостатак вештина, а тај проблем ће бити све израженији током наредних година.

Повећана је усаглашеност са ЕУ, а у 2017. години повећана је стопа запослености за 10,1 процентни поен и смањена је разлика у односу на ЕУ. И поред тога, разлика у кључним показатељима тржишта рада између Републике Србије и ЕУ, а пре свега у стопи запослености становништва радног узраста, која тренутно износи 11,4%, представља препреку прикључивању Републике Србије ЕУ. За конвергенцију према циљевима које поставља ЕУ 2020. године биће неопходно остварити бржи годишњи привредни раст од просека ЕУ, уз исту или већу радну интензивност раста.

Табела 6. Пројекција стопе запослености у Републици Србији и ЕУ у 2010. и 2017. години

Циљеви	ЕУ		Република Србија		Разлика	
	2010.	2016.	2010.	2017.	2010.	2017.
Стопа запослености (15-64)	64,1	67,6	47,2	57,3	-16,9	-10,3

Извор: РЗС

Укупна запосленост у периоду 2010-2017. године повећана је за 16,6 % (398,5 хиљада). Највећи раст забележен је у сектору услуга, нижи у индустрији, док је у пољопривреди смањен. С друге стране, укупна незапосленост је смањена за 23,5% (133,5 хиљада).

Промена у структури запослености показује да се реализује делимично у очекиваном и жељеном смеру. Запосленост у индустрији је повећана за 83.900 запослених, док је учешће смањено са 26% у 2010. на 24,4% у 2017. години у укупној запослености. Раст учешћа запослености у услугама са 51,7% у 2010. на 57,5% у 2017. години укупне запослености је делимично резултат промене методологије.

Табела 7. Запослености по делатностима (у хиљадама)

	2010	2017	Прираст	Стопе раста у %	
			2017-2010	2017/2010	Просечна годишња 2011-2017
Укупна	2.396,2	2.794,7	398,5	16,6	2,4
Пољопривреда	533,0	481,1	-51,9	-9,7	-1,4
Индустрија	623,1	707,0	83,9	13,5	1,9
Услуге	1.240,1	1.606,6	366,5	29,6	4,2

Извор: РЗС (Анкета), Напомена: промена методологије праћења запослених од 2014. године

Реализација стратешких циљева развоја индустрије Републике Србије до 2020. године обухватила је спровођење бројних мера од којих су кључне биле усмерене на изградњу институционалног оквира, унапређење пословног окружења, смањење административних и других баријера, формирање националне финансијске институције за развој индустрије (развојна банка и др), развој друштва заснованог на знању и учењу током читавог живота, примену иновација, истраживање и развој (у даљем тексту: И&Р) и употреба ИКТ, у циљу јачања конкурентности привреде, бржем развоју предузетништва, привлачењу страних директних инвестиција, одрживом регионалном развоју, бржем спровођењу процеса реструктурирања и приватизације.

Одређене мере се спроводе задовољавајућом динамиком (привлачење СДИ), ефекти неких мера су израженији тек од 2014. године (подстицање технолошке обнове сектора МСПП, развој друштва заснованог на знању и учењу током читавог живота, примена иновација, истраживање и развој, развој и употребу ИКТ, изградња пословног окружења).

У периоду 2015-2017. године повећана је координација између креатора индустријске политике на националном, регионалном и локалном нивоу и укључивање представника индустрије и њихових удружења у процес израде и предлагања мера индустријске политике.

Такође, у периоду 2016-2017. године повећан је степен реализације мера и активности у спровођењу и институционалној примени хоризонталних мера индустријске политике (дигитализација, подстицање примене иновација).

Подстицајни механизми за бржи развој предузетништва константно су унапређивани од 2015. године.

Процес реструктурирања и спровођење стечајних поступака није завршен.

Формирање развојне банке није реализовано.

Кроз процес привлачења СДИ повећан је степен одрживости регионалног развоја прерађивачке индустрије.

Институционално-имплементациони оквир имао је за циљ стварање оптималне имплементационе структуре за спровођење стратешких циљева, чији су стубови политичка подршка реализацији циљева, формирање Координационог тима Владе који ће разматрати и доносити одлуке, успостављање механизма транспарентности и преузимања одговорности, као и институционално јачање капацитета Министарства привреде, као носиоца одговорности за спровођење индустријске политике Републике Србије. У функцији реализације индустријске политике Републике Србије, Влада је почетком 2017. године формирала Републички савет за бржи раст БДП, а Министарство привреде је формирало организациону јединицу за праћење реализације индустријске политике (Одсек за стратешке анализе и индустријску политику).

2.2. Преглед кључних статистичких показатеља за индустрију Републике Србије

Индустријска производња бележи константан раст од 2015. године, уз његово успоравање у 2018. години, када је стопа раста укупне индустријске производње (без грађевинарства) износила 1,3%, док је стопа раста производње у прерађивачкој индустрији износила 1,9%.

Илустрација 2: Стопе раста индустријске производње (без грађевинарства) и прерађивачке индустрије по годинама, 2010 – 2018. године

Истовремено, учешће индустријске производње у БДП није се значајније мењало – индустрија је чинила око $\frac{1}{4}$ БДП.

Илустрација 3: Учешће индустријске производње у БДП по годинама, 2010 – 2018. године

Запосленост у индустрији је, заједно са нивоом производње, била у порасту. Укупан број запослених у индустрији 2018. године достигао је 626.844, што је чинило 29,41% укупне запослености. Покретач наведених позитивних кретања биле су, између осталог, растуће инвестиције у индустрији, које су у 2017. години остварене у укупном износу од 305.533 милиона динара. Индустријски извоз представља доминантну категорију укупног извоза српске привреде. У 2018. години учешће индустрије у извозу било је 94,13%. И у том сегменту остварен је раст, имајући у виду да је 2015. године учешће износило 92,37%. Овакав резултат остварен је захваљујући апсолутном повећању извоза индустрије, за приближно 50% у периоду 2014-2018. године.

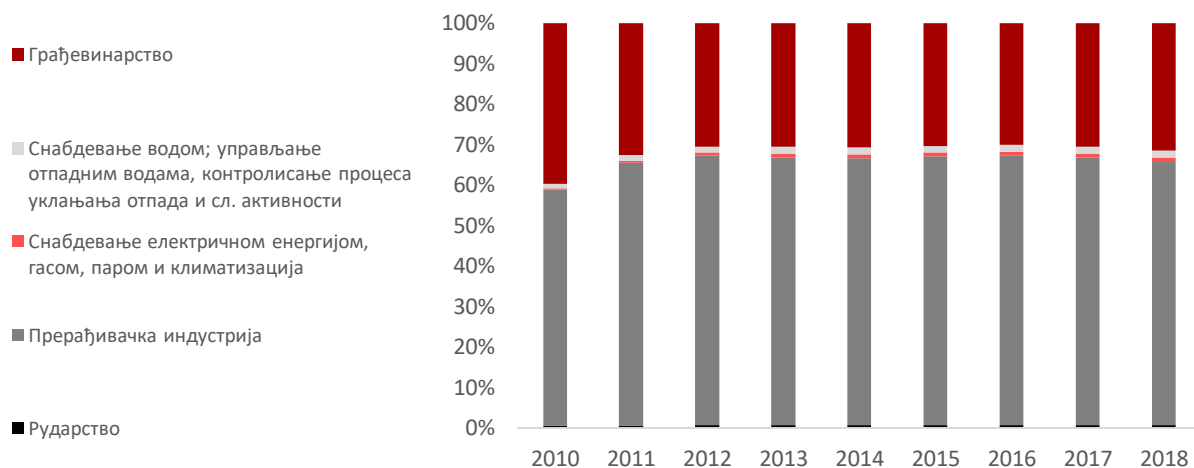
Укупан број привредних друштава у индустрији у Републици Србији износи 89.379, односно 61.165 без грађевинарства. Учешће броја привредних друштава индустрије у укупном броју предузећа у земљи није се значајно мењало током посматраног периода, а у просеку је износило око 25%.

Илустрација 4: Укупан број предузећа у индустрији Републике Србије, 2010 – 2018.

Током анализираних година од 2010. до 2018. године није било значајнијих промена у укупном броју привредних друштава у индустрији, као ни у структури у оквиру укупног броја, формираној према делатности предузећа.

Илустрација 5: Учешће предузећа различитих делатности у укупном броју предузећа индустрије, 2010 – 2018. F

Преглед и детаљна анализа стања индустрије у Републици Србији приказана је у Дијагнози стања за потребе израде Стратегије индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године.

2.3. Закључци дијагнозе актуелног стања индустрије и SWOT анализа

Главни закључци анализе актуелног стања индустрије Републике Србије

Оснаживање људских капацитета:

- Значајно побољшање у релативним показатељима (стопама) индустријске запослености.
- Велике дисторзије и недовољна искоришћеност људских капацитета. Велико учешће неформалних послова и рањиве запослености.
- Зараде у формалном сектору су стагнирале, што појачава емиграционе токове.
- Простор за већа улагања у активне програме тржишта рада, већа фокусираност на припаднике рањивих група.
- Политика подстицања инвестиција доприноси расту запослености посебно у радно-интензивним делатностима као коректив неодговарајућем систему опорезивања рада, али не доприноси довољно расту продуктивности и креирању висококвалитетних радних места.
- Законодавна и ефективна заштита запослења делује дестимулативно на укључивање у домаћу понуду рада.
- Мере усмерене против неформалне запослености дају одређене резултате, али неформална запосленост остаје системски висока.
- Повећање обухватности и побољшања квалитета образовања, његове иновативности и релевантности, постаје централно питање за обезбеђење континуираног привредног раста и развоја у условима брзог смањења становништва радног узраста.
- У односу на свој ниво развоја и јавних прихода, Република Србија издваја релативно мале износе средстава за образовање. Учешће издатака на образовања у БДП смањивало се током ове деценије и испод је просека не само ЕУ него и региона, а у структури издатака доминирају трошкови зарада особља.
- Средњошколско образовање још увек није обавезно. Квалитет средњег стручног образовања је неједнак, а могућности за упис у средње школе чешће су дефинисане понудом програма него тражњом послодаваца. Стицање практичних вештина неопходних за брзо укључивање на тржиште рада често изостаје или је недовољно.
- Обухват високог образовања је висок, али је његова структура неоптимална у односу на тражњу, а квалитет неједнак између универзитета.
- Анкете послодаваца показују да послодавци имају критички став према знањима и вештинама са којима средњошколци и дипломци излазе из образовног система. Такође, уочава се релативно велико неподударање између потреба послодаваца за одређеним квалификацијама и занимањима и њиховом расположивошћу на тржишту рада.
- У кадровском погледу, истраживачко-развојни сектор суочен са великим финансијским ограничењима и недовољном укљученошћу у међународне токове.
- И&Р сектору недостаје критична маса људског потенцијала (осим у зони Београда и Новог Сада).
- Негативни природни прираштај у садејству са високом емиграцијом довешће до пада становништва радног узраста, што ће представљати суштинско ограничење бржем индустријском расту.

- Најдинамичнији и брзо растући део радне снаге који ће се вероватно најбоље снаћи у убрзаним технолошким променама јесу тзв. телемигранти, односно појединци и микро и мала привредна друштва који послују у Републици Србији, али чији су претежни или искључиви клијенти у иностранству.

Закључци јавно-приватних дијалога:

- Да на тржишту рада постоји велики број незапослених без формалног образовања или само са основним образовањем за које је изузетно тешко створити радна места.
- Да нови инвеститори тешко долазе до нових запослених, односно, да је потрошен потенцијал људи у крајевима где је била велика незапосленост.
- Да значајни узроци сиве економије леже у високим доприносима на зараде који не одговарају капацитетима наше индустрије, у неплаћању прековременог рада, злоупотреби запошљавања на одређено време и привремене и повремене послове.
- Да целоживотно образовање одраслих особа није уређено, што за последицу има да привредници имају проблеме у преквалификацији и доквалификацији ових запослених.
- Да дуално образовање није нова ствар, да је и раније постојало, односно да је главно питање процес имплементације истог; да су предузећа генерално изложена превеликом ризику, као и да је одговорност на њима, а не на школи; да постоје бирократске комплексности; да поједина занимања нису обухваћена овим моделом; да дуално образовање у коме привредна друштва имају велики ангажман представља додатан трошак пословању, због којег траже одређене погодности и пореске олакшице.
- Да су зараде, недостатак сигурности посла и квалитет живота главни разлози одлива мозга; да мања места не могу да задрже младе, да они рад у домаћој индустрији посматрају као припрему за одлазак у иностранство; дуг период транзиције од школе до посла.
- Да су „меке“/когнитивне вештине од изузетног значаја за данашње пословање и да је неопходно обуке и тренинге прилагодити овим потребама.
- Недостају алгоритамска знања која би запосленом дала много већу флексибилност приликом промене радног места.

Дигитализација и иновације:

- Према Глобалном Иновационом Индексу, Република Србија се у погледу инфраструктуре налази на 48. месту на свету, од укупно 126 земаља, те је у погледу стања инфраструктуре Република Србија боље рангирана у односу на њен генерални пласман (на 55. месту од укупно 126 земаља).
- Упркос релативно добрим резултатима на пољу имплементације дигиталних технологија, Република Србија заузима недовољно добру позицију (28 од 29) када се посматра индекс дигиталне економије и друштва (*DESI index*), што је последица чињенице да су протоци расположивих широкопојасних капацитета недовољни, као и да су цене коришћења интернет услуга често високе. У циљу имплементације јединственог дигиталног тржишта, Република Србија мора обезбедити услове за развој IoT, 5G мрежа, рачунарства у облаку, отворених великих количина података, заштиту података на интернету, што представља основ развоја свих паметних сервиса. Коначно добре резултате у примени дигиталних технологија, Република Србија ће постићи када у потпуности дигитализује економију.

- Савремена решења инфраструктуре информационих технологија (у даљем тексту: ИТ) постоје на тржишту и очекује се њихова шира примена у будућности. Примена Cloud технологија је доминантно сконцентрисана на пољу алата за канцеларијско пословање и пословну колаборацију. Са свеобухватном применом Cloud технологија најдаље су отишли телекомуникациони оператори, који имају и понуду ових решења, а као корисници cloud сервиса значајне кораке су направиле и финансијске институције. У индустрији постоји недовољна примена cloud технологија услед недостатка средстава, мањка знања и превеликог фокуса интерног ИТ на инфраструктуру уместо на подршку пословању. У погледу API, употреба на тржишту у Републици Србији је недовољна, пре свега због недовољне зрелости дигиталног тржишта. IoT решења су доступна на тржишту Републике Србије, али ће њихова употреба да зависи од конкретних потреба корисника и тржишта, зрелости целог екосистема и комерцијалне исплативости.

- Република Србија се закључивањем Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица и Републике Србије и усвајањем Националног програма за усвајање правних тековина ЕУ определила за принцип постепене и селективне либерализације кретања капитала у зависности од макроекономских показатеља како се не би угретила макроекономска и финансијска стабилност земље, с тим да би се потпуна усклађеност са правним тековинама ЕУ у овој области остварила најкасније до приступања ЕУ. Постигнут је значајан степен либерализације кретања капитала, при чему су либерализоване у потпуности све текуће трансакције, док су капитални послови готово у потпуности либерализовани, чиме су испуњене обавезе у области кретања капитала које је Република Србија преузела потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању ЕУ, а потврду досадашњег напретка Републике Србије у области кретања капитала и подршку наведеним плановима за даље усклађивање дала је и Европска комисија отварањем преговарачког Поглавља 4 – Слободно кретање капитала на Међувладиној конференцији о приступању Републике Србије, која је одржана 10. децембра 2019. године у Бриселу.⁵

- Имплементирање ЕУ директиве о платним услугама (PSD2) у наше законодавство је дефинисано као стратешки циљ и опредељење. Рад на изради нацрта прописа којим ће се наведена директива имплементирати у наше законодавство започеће током 2020. године.

- Национална одговорна тела у Републици Србији за област сајбер безбедности тренутно нису на задовољавајућем нивоу – недостају им кадровски и финансијски капацитети, као и сарадња међу органима. Приватни сектор није довољно повезан у борби против сајбер напада, и домаћа индустрија није довољно едукована о значају сајбер безбедности у пословању.

- Република Србија учествује у бројним облицима међународне сарадње на пољу дигиталне безбедности са ЕУ, Организацијом Северноатлантског споразума - НАТО, Организацијом за европску безбедност и сарадњу - ОЕБС и Уједињеним нацијама. Међутим, постоје и неки видови заједничког деловања који нису искоришћени у довољној мери.

- По оценама Светског економског форума, Република Србија треба да унапреди пренос технологија кроз стране директне инвестиције и апсорпцију нових технологија на нивоу привредних друштава.

---

⁵ Извор: Народна банка Србије

- Веза између традиционалне индустрије и ИКТ сектора у Републици Србији није јака и постоји простор за унапређење ове сарадње. Истраживања указују да српске компаније улажу пет пута мање у ИКТ од светског просека.

- Ниво аутоматизованости пословних процеса традиционалне индустрије је такође на ниском нивоу. На пример, према подацима Републичког завода за статистику, мање од 10% предузећа у Републици Србији је 2017. године користило Cloud сервисе који су у данашње време често предуслов аутоматизације. Такође, само 18,1% привредних друштава, већином великих и средњих, користи ERP (Enterprise Resource Planning) системе, док је употреба CRM (Customer Relationship Management) система на 12,8%, при чему компаније када уводе технолошка решења и теже ка аутоматизацији, прво полазе од ових аспеката.

- Велики број ММСП уопште не планира пројекте у области дигиталне трансформације. Као разлоге наводе слабу исплативост услед недовољне тражње на домаћем тржишту и недостатка кадровских капацитета за јак излазак на међународно тржиште.

- Српски ИКТ сектор је веома извозно оријентисан, али се извоз ИКТ сектора тренутно у великој мери ослања на српске компаније које пружају јефтине услуге клијентима из развијених земаља. Највећу баријеру већем доприносу ИКТ сектора српској индустрији представља низак степен употребе ИКТ технологија од стране домаћих привредних субјеката. За развој домаћег ИКТ сектора је битно и присуство водећих иностраних ИКТ компанија услед тога што њихово присуство омогућава трансфер знања и искуства на домаће ИКТ компаније.

- Већина српских start-up компанија је сконцентрисана у Београду, али су учињени напори у правцу веће регионалне уједначености на овом пољу кроз активности на развоју иновационе инфраструктуре које су већ раније поменуте. Кључ проблема развоја српског start-up екосистема представља одсуство финансирања у раној фази развоја – непостојање облика финансирања, постојање у малом обиму или неадекватност облика финансирања за start-up компаније. Уз то, постоји и већа потреба за интеракцијом и умрежавањем чланова start-up екосистема и представника великих система у земљи. Такође, у Републици Србији не постоји довољно корпоративних акцелератора.

- Постојећи облици финансирања су ограничени и неадекватни за финансирање великог броја иновативних активности. До 2016. године, средства која су била на располагању из државног Фонда за иновациону делатност била су недовољна да покрију потребе свих заинтересованих привредника. У периоду од 2017. до 2020. године учињено је неколико позитивних корака у овом домену кроз узастопно и значајно годишње повећање буџета Фонда за иновациону делатност (укључујући средства из буџета Републике Србије са раздела Министарства просвете, науке и технолошког развоја и ЕУ ИПА средстава), као и уз успешно осмишљавање и спровођење нових програма подршке (Програм сарадње науке и привреде, Програм трансфера технологије, Иновациони ваучери, Доказ концепта). Имајући у виду потребу тржишта и тражњу за овим средствима и позитиван ефекат програма Фонда за иновациону делатност, настављају се напори да се обезбеде додатна средства за ове потребе. Банкарски кредити остају генерално најважнији извор финансирања и постали су значајно доступнији МСП сектору, али их је и даље тешко добити за финансирање иновација услед више ризичности и генералне неспремности индустрије, а нарочито мањих играча, за процес апликације за кредит.

- У вези са алтернативним изворима финансирања позитиван искорак учињен је доношењем Закона о алтернативним инвестиционим фондовима, као и радом на развоју

crowdfunding финансирања изработом закона који детаљно регулише ту материју. Конкретније, започете су активности на изради закона којим ће се унапредити услови за обављање послова алтернативног, односно групног финансирања – *crowdfunding*, чиме ће се допринети даљем унапређењу пословног амбијента, развоја тржишта start-up компанија и помоћи да мала и средња предузећа лакше долазе до потребног капитала за своје инвестиционе пројекте. Такође, унапредиће се услови за долазак фондова предузетничког капитала и других алтернативних облика финансирања (нпр. peer-to-peer lending).

- Република Србија се на технолошкој мапи Европе налази на средини те мапе. Међутим, улагања у истраживање и развој су у Републици Србији доста нижа од оних у земљама ЕУ и од стандарда предвиђеног Лисабонском конвенцијом. Учешће приватног сектора у улагањима у истраживање и развој су у Републици Србији јако ниска и у том погледу Република Србија значајно заостаје за земљама у окружењу, нарочито за Републиком Словенијом. Једна од главних препрека улагању у истраживање и развој је расположивост различитих алтернативних извора финансирања. Уведен је нови облик фискалне олакшице за инвестирање у истраживање и развој за привредна друштва и ова иницијатива је оцењена као позитивна од стране представника привреде, али резултате ове иницијативе треба континуелно пратити.

- Допринос научно-истраживачке заједнице Републике Србије европској заједници је добар имајући у виду ограничења. Квалитет истраживања би требало да буде додатно унапређен доношењем новог закона о науци и истраживању. Међутим, допринос научно-истраживачке заједнице српској индустрији је минималан.

- Регулаторни оквир на пољу заштите интелектуалне својине је неусклађен са регулаторним оквиром ЕУ, али већи проблем представља одсуство културе опхођења према интелектуалној својини.

- Научно-индустријска сарадња у Републици Србији је спорадична и заснива се на личним контактима и иницијативама. Развијена је инфраструктура за овај тип сарадње, али недостаје већа мобилност научно-истраживачких радника ка привреди. Такође, тренутно фокус научних и академских радова у Републици Србији није на њиховој применљивости у индустрији.

- Велике иностране компаније имају сопствена технолошка решења, а мање домаће компаније су преокупиране оперативним проблемима и не разматрају сарадњу са науком. За привредна друштва ван Београда је нарочито тешко да остваре сарадњу са научним институцијама.

- У јавном сектору у Републици Србији, учињен је искорак ка дигитализацији односа грађана и државне администрације, а најширу примену има портал еУправа који је у великој мери олакшао обављање посла привредним субјектима, али у оквиру ког постоји још простора за унапређење. Према извештају Европске комисије о напретку Републике Србије за 2019. годину, Република Србија је у погледу реформе јавне управе умерено припремљена.

- Утисак привредника је да већина технолошких решења у јавном сектору настаје на ad hoc принципу и да је приступ увођењу истих несистематичан. Оцена привреде је да не постоји потпуна усклађеност различитих тела у оквиру државног система, као и да се не врши систематски back-up података.

Закључци јавно-приватних дијалога:

- Најбољи резултати у увођењу 4G технологије постигнути су код оних земаља које су приликом спровођења поступака јавног надметања водиле рачуна о максимизирању инвестиција оператора, а не о максимизирању цена спектра.
- Бржи развој финансијских технологија могао би се остварити кроз динамичније прихватање е-плаћања међу тржишним учесницима.
- Потребно да је да се постигне већи ниво стандардизације и интероперабилности сервиса различитих државних тела, како би се обезбедила већа примена дигиталних решења, оствариле уштеде у трошковима и унапредила ефикасност самих сервиса, с обзиром да привредници морају подносити исту документацију различитим телима услед одсуства повезаности њихових база података.
- Проблем приступа финансијским средствима представља и одсуство информисаности о расположивим средствима за инвестирање у иновације.
- Регулаторни оквир на пољу интелектуалне својине је испред институционалног и срж проблема представља неедукованост и одсуство свести о начину употребе интелектуалне својине.
- Недостају кластери у традиционалним секторима и њихова повезаност са кластерима у ИКТ сектору.
- Многе од планираних мера нису заживеле у пракси и не примењује се значајан прогрес на пољима попут јачања апсорпционог и административног капацитета Фонда за иновациону делатност (са циљем повећања обима финансирања које би се кроз Фонд за иновациону делатност могло повући из претприступних и структурних фондова ЕУ), креирања заједничких иновационих пројеката између приватног сектора и научно-истраживачких организација, унапређења трансфера науке и технологије, подстицања јавно-приватног партнерства и креирања научно-истраживачких кластера и конкурентских мрежа. Постоји спремност да компаније научно-истраживачким радницима ставе на располагање своју инфраструктуру, технологију и опрему.
- Стављање већег фокуса на предузетничко образовање и културу, познавање енглеског језика као императив.
- Не постоји довољно корпоративних акцелератора, иако постоје домаће компаније које имају вишак ликвидности, а мањак идеја за инвестирање.

Међународна димензија српске привреде:

- Раст вредности извоза, али без значајне промене квалитативне структуре извоза према већем учешћу производа са већим степеном додате вредности.
- Побољшање конкурентске позиције Републике Србије, али још увек значајан јаз у конкурентности услед недовољног степена квалитета пословног окружења, технолошког јаза у односу на иностране конкуренте, недовољног степена дигитализације, неоптималних техничко – технолошких капацитета и квантитета и квалитета радне снаге.
- Недовољна искоришћеност потенцијала кључних сектора који обезбеђују укљученост Републике Србије у међународне ланце вредности (производни и услужни ланци), са ниским степеном домаће додате вредности у финалним производима/услугама.
- Све је веће учешће производа домаћих привредних друштава у европским и глобалним ланцима вредности, али је увоз репроматеријала за производњу финалних

производа за извоз значајнији по обиму од извоза полупроизвода, што доприноси смањењу конкурентности српског извоза.

Закључци јавно-приватних дијалога:

- Постоји репутациона баријера за извоз производа домаћих привредних друштава, као резултат имиџа Републике Србије као привреде која пласира јефтине производе. Многи производи који су на тржишту су производи са нижом додатом вредношћу, што смањује и укупну вредност извоза привреде.

- На секторску расподелу укупне вредности извоза, утичу и фактори који одређене секторе ограничавају у коришћењу максималних извозних потенцијала. То су често високе увозне царине на компоненте, неадекватна легислатива и приступ сировинама у домену увоза. Нема довољно извозних субвенција.

- Значајна ограничења представљају проблеми повезани са квалитетом пословног окружења, попут недовољне правне сигурности, бројних неусклађених административних захтева различитих државних органа (попут сектора за урбанизам у оквиру локалних самоуправа или пореских служби), прибављања сертификата, успостављања стандарда и слично.

- Препреку повећању конкурентности представља и висока заступљеност сиве економије у земљи, која ствара нелојалну конкуренцију на тржишту (последиче доминантно на пољу зарада, царина и ПДВ).

- Још увек низак ниво конкурентности је резултат технолошког јаза који постоји између домаћих привредних друштава и иностраних конкурената и мале економије обима.

- Привредна друштва у земљи нису интензивно укључена у међународни ланац вредности услед застарелости постојеће технологије и неопходних обимних инвестиција за њено унапређење и за испуњавање нових стандарда; домаће лабораторије су неразвијене, а приступ иностраним веома скуп; прибављање *СЕ* ознака у Републици Србији је скупље него у окружењу, сертификације генерално ограничавају извоз производа и услуга из Републике Србије ка земљама ЕУ.

- Неопходно је уређење имовинско-правних односа, с обзиром на то да се привредна друштва често сусрећу с проблемом немогућности проширења пословања кроз повећање производних капацитета и количинским ограничењем могућности извоза; несређен катастар непокретности не препознаје привредна друштва као власнике земљишта на коме послују.

Инвестиције:

- Идентификоване су високе вредности и раст прилива страних директних инвестиција, али обим домаћих приватних и јавних инвестиција је недовољан за развој привреде.

- Недовољан ниво домаћих приватних и јавних инвестиција у односу на БДП у поређењу са другим земљама централне и источне Европе.

- Постоји простор за рационалније усмеравање подстицајних средстава и она су доминантно усмерена ка производима ниске сложености, мале додате вредности и са великим ангажовањем мануелног рада нискоквалификованих радника.

- У Републици Србији је отпочето са реформама које доприносе побољшању квалитета пословног окружења и учињен је напредак на овом пољу, међутим још увек

постоје елементи који коче развој предузећа, посебно МСПП и неопходне су додатне реформе и регулације.

- Значајно је повећање броја јавно-приватних партнерстава (у даљем тексту: ЈПП), као и самих вредности ових пројеката, али још увек постоје проблеми непоуздане и застареле инфраструктуре у земљи (вода, електрична енергија, гас, путна инфраструктура, железница, комунална инфраструктура).

- За регулацију области ЈПП оформљен је правни и институционални оквир у земљи, али његова имплементација није обезбедила максимално коришћење погодности ЈПП, у смислу да се углавном предузимају једноставни пројекти мале вредности.

- У Републици Србији је потребно унапредити систем зарада (платни разреди) и запосленост јавног сектора.

- Процес транзиције у Републици Србији није комплетиран и земља у многим аспектима овог процеса значајно заостаје за околним и упоредивим земљама.

- У Републици Србији постоји велики број неразвијених и девастираних подручја и велика разлика у развијености међу различитим окрузима.

- У Републици Србији постоји неискоришћен потенцијал за повећање конкурентности коју могу обезбедити кластери. Овај потенцијал није искоришћен услед постојања неповерења предузећа према кластерима, као и оштре конкуренције која надјачава жељу за удруживањем.

- Сложене процедуре, захтеви повезани са обезбеђењем средстава за суфинансирање и активности квалификоване за финансирање смањују интересовање за аплицирање за развојна средства Републике Србије намењених кластерима.

- Политика унапређења конкурентности тржишта заокружена је изградњом институција – Комисије за заштиту конкуренције, доношењем Статута, усвајањем Закона о заштити конкуренције („Службени гласник РС”, бр. 51/09 и 95/13) и подзаконских аката. С циљем даљег развоја ове области и хармонизације прописа са ЕУ, потребно је усвојити нови закон о заштити конкуренције и подзаконска акта.

- Ради повећања ефикасности рада Комисије за заштиту конкуренције, потребно је обезбедити јачање софтверских капацитета кроз примену савремене форензичке опреме за прикупљање дигиталних доказа; одржавање и унапређење сарадње са значајним међународним институцијама, побољшати и унапредити сарадњу са другим телима за заштиту конкуренције и ојачати професионалне капацитете кроз пажљив приступ селекцији и едукацији кадрова.

- Даљи простор за унапређење ове области су у примени мера ка подизању свести и значају заштите конкуренције на страни привреде и становништва. Наведени механизми морају истовремено бити подржани изградњом капацитета и унапређењем ефикасности правосудних органа, уз могућност успостављања посебне организационе целине као што су специјализована судска већа.

- У сегменту државне помоћи институционални оквир није у потпуности заокружен, те је потребан систематичан приступ за унапређење ове области. Потребно је јасно дефинисати надлежност и одговорност између дуалног институционалног окружења које чине Комисија за контролу државне помоћи и Развојна агенција Србије.

- Неопходан је даљи рад на унапређењу и хармонизацији правног оквира за државну помоћ који се заснива на Закону о улагањима („Службени гласник РС”, бр. 89/15 и 95/18). Потребно је унапредити мониторинг међудржавних споразума, регулативу у делу прецизнијег утврђивања економских критеријума одобравања помоћи и извршити

суштинска усклађивања са правним оквиром ЕУ. Такође, неопходно је ускладити правила о одобравању помоћи привредним друштвима у државном власништву, применити механизам општих правила о изузећима, ускладити закон у сегменту транспарентности, смерница за помоћ у реструктурирању и култури, фискалних олакшица у оквиру закона којим се уређује порез на добит правних лица и у оквиру закона којим се уређује порез на доходак грађана, као и поједине одредбе закона којим се уређују слободне зоне. Поред тога, неопходно је повећати професионални капацитет Комисије за контролу државне помоћи (у даљем тексту: ККДП), осигурати већу независност институције, а посебно обезбедити већа финансијска средства за ефикаснији рад ККДП.

Закључци јавно-приватних дијалога:

- Микро и мала привредна друштва имају проблем наплате потраживања од купаца, а судски спорови у том домену су неефикасни; суочавају се са недостатком неопходне радне снаге, како према броју, тако и према структури, што негативно утиче и на обим инвестиција; често се јављају и препреке на пољу потребног знања, па постојећа сарадња МСПП са истраживачко-развојним институцијама треба да буде додатно развијена.
- Иако постоје институције ЕУ које обезбеђују подстицајна средства Републици Србији, јављају се проблеми код приступа овим средствима и субвенцијама.
- Непоуздана и застарела инфраструктура; индустријске зоне се неретко одликују лошом повезаношћу аутобуским линијама и поштанским услугама; нестабилност напона и лош квалитет електричне енергије утиче да предузећа самостално финансирају трафо станице; незадовољавајући ниво развијености комуналне инфраструктуре.
- Велика зависност резултата пословања предузећа у Републици Србији од јавног сектора.
- Не постоји стабилност и предвидивост прописа који имају утицај на пословање предузећа, посебно област пореза; Привредним друштвима је отежано планирање пословања, пројектовање потенцијала и остваривих резултата, што за последицу има снижавање спремности за инвестирање.
- Потребна је већа спремност за подршку start-up вишег нивоа ризика, нпр. кроз већу заступљеност развојних центара за start-up предузећа; захтеви по питању обезбеђења износа сопствених средстава приликом аплицирања за подстицајна средства су постављени превисоко и често су недостижни за МСП.
- Ограничење за сарадњу између предузећа представља и неповерење према кластерима, због дисконтинуитета, незаокружених процеса и злоупотребе информација; Оштра конкуренција често надјачава жељу за удруживањем у кластере.

Циркуларна економија и смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште:

- Потребно јасно стратешко усмерење државе за трансформацију привредног модела у правцу циркуларне економије и смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште.
- Неразвијена свест представника индустрије о значају животне средине и борбе против климатских промена уопште. Посебно у погледу питања управљања отпадом, те могућностима употребе отпада као сировине у индустријским процесима.
- ЕУ низом регулаторних измена ставља посебан нагласак на очување материјалних ресурса и унапређење енергетске ефикасности индустријских капацитета, те свеобухватно

увођење концепта циркуларне економије. Неопходно је ускладити домаће прописе са прописима ЕУ у области циркуларне економије и климатских промена.

- Недостатак неопходне институционалне инфраструктуре (подзаконских прописа и административних капацитета) за имплементацију донетих законских решења, која би подстакла процес привредне трансформације.

- Индустријска производња у земљи се у доминантној мери заснива на старијим технологијама, које спадају у веће загађиваче животне средине и емитере гасова са ефектом стаклене баште. Овакве технологије су праћене већом потрошњом енергије и производњом отпада по јединици производа (уз значајну појаву губитака у материјалним токовима). У земљи је такође идентификован недовољан степен прераде отпада и отпадних вода од стране индивидуалних индустријских субјеката.

- Недовољна искоришћеност потенцијала обновљивих извора енергије. Производња енергије из обновљивих извора захтева додатна улагања, што је чини скупљом у односу на употребу конвенционалних горива. Недовољна је и употреба енергије из обновљивих извора од стране индустријских субјеката у земљи услед недовољне финансијске снаге или недовољне свести.

- Значајан заостатак земље у погледу управљања отпадом, отпадним водама и степеном рециклаже отпада. Недостатак неопходне инфраструктуре за управљање отпадом (системи прикупљања, сортирања, складиштења и процесирања отпада) и отпадним водама. Недовољне стопе рециклаже дрвета и пластике, које имају велики потенцијал укључивања у систем циркуларне економије. Појава значајних губитака потенцијално вредних сировина услед великих количина отпада (укључујући и амбалажни отпад), које се сваке године одлажу изван комуналног система за управљање (нелегалне депоније).

Закључци јавно-приватних дијалога:

- Постоји свест о значају великих планираних инвестиција у заштиту животне средине и пратећих активности циркуларне економије у будућности, али је потребна значајна техничка подршка државе за укључивање приватног сектора у ову област; повећање субвенција и диверсификовање подручја субвенционисања, олакшавање приступа и другим привредним субјектима поред оних који се баве управљањем отпадом.

- Нетранспарентан начин трошења средстава прикупљених по основу еколошких такси, услед неадекватне контроле; неадекватан систем за финансирање рециклажних компанија из еколошке таксе (не узима се у обзир количина и степен рециклаже, већ само количина преузетог отпада).

- Услед примене линеарног модела привређивања у Републици Србији јављају значајни губици у токовима сировина, материјала и производа, који доводе до нерационалне употребе ресурса; више информисања и улоге државе у циљу промоције циркуларне економије.

- Недостаци институционалне инфраструктуре за примену прописа, пре свега у виду јавне администрације и инспекцијске контроле; селективна примена прописа од стране инспекцијских органа, која је строжа према домаћим компанијама у односу на стране и према малим компанијама у односу на велике.

- Регулатива је компликована, као и процеси прикупљања неопходне документације за увођење зелених технологија у фабрикама (дуги административни процеси уз велики број неопходне документације). Не примењује се „енергетски пасош” за постојећу градњу.

- Постојећа регулатива је неприменљива у овом стадијуму развоја привреде, трошкови усклађивања пословних процеса су превисоки за привреду; потребан адекватнији систем стимулативних и репресивних мера.

- Постојећа инфраструктура није довољно развијена да подржи трансформацију привредног модела, пре свих постојећа енергетска и комунална инфраструктура (систем депонија и спалионица).

- Као сектори који у Републици Србији имају највећи потенцијал за примену концепта циркуларне економије идентификовани су прерађивачка индустрија (посебно прехранбена), грађевинарство, дрвна индустрија, као и примарна пољопривреда.

- Још није успостављено подстицајно окружење које би промовисало инвестиције у „зелене” технологије, управљање отпадом или производне системе који генеришу енергију из обновљивих извора енергије.

- Недовољна информисаност о могућностима увођења система соларних панела и продаје вишка произведене енергије (враћање у енергетску мрежу).

- Постојеће административне процедуре и број неопходних дозвола значајно компликују процес чинећи га скупљим, те је неопходно више времена да се уложена средства поврате.

SWOT анализа

На бази резултата анализе прикупљених информација из примарних и секундарних извора, као и анализе статистичких података и трендова развоја индустрије Републике Србије, приказана је анализа снага, слабости, шанси и опасности које су идентификоване у актуелном сагледавању стања и које представљају подлогу за даљи рад на разради стратешких одговора.

SWOT анализа индустрије Србије	
Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Повољан географски и саобраћајни положај - Релативно квалитетна радна снага - Растуће учешће српских сектора у европским и глобалним ланцима вредности - Постојање европски и глобално препознатљивих произвођача и брендова у више индустријских грана - Висока инвестициона атрактивност и висок прилив <i>СДИ</i> - Стабилан банкарски систем - Пословање према међународним стандардима квалитета (ISO, НАССР и сл.) - Постојање слободне трговинске размене са Руском Федерацијом, Републиком Белорусијом, Републиком Турском, чланицама ЕФТА, ЦЕФТА и др. 	<ul style="list-style-type: none"> - Све неповољнија демографска структура радно способног становништва - Мали број алтернативних извора финансирања и неразвијена финансијска тржишта - Недовршен процес транзиције јавног сектора - Високо учешће производа са ниским нивоом додате вредности у извозу - Недовољна развијеност кластера и других форми удруживања - Велика неравнотежа у нивоу развоја различитих региона - Недовољна повезаност индустрије са научно-истраживачким и образовним институцијама - Недовољна употреба обновљивих извора енергије, неразвијен систем управљања отпадом и ниска стопа рециклирања - Још увек низак степен дигитализације индустрије
Шансе	Опасности
<ul style="list-style-type: none"> - Приближавање чланству у ЕУ - Реструктурирање извоза у смеру повећања учешћа производа са високом домаћом додатом вредношћу - Успешно међународно позиционирање на тржишту висококвалитетних индустријских производа и услуга - Паметно коегзистирање традиционалне и 4.0 индустрије 	<ul style="list-style-type: none"> - Висока емиграција становништва и негативан природни прираштај - Систем високог образовања који не задовољава потребе индустрије - Недостатак домаћег приватног капитала за инвестирање и превелика зависност од страних директних инвестиција

<ul style="list-style-type: none"> - Шира употреба савремених дигиталних технологија у индустрији - Унапређење дигиталне инфраструктуре и дигитална трансформација индустрије - Развој предузетничког екосистема - Повећање енергетске ефикасности и степена поновне употребе ресурса у индустријској производњи - Подстицање ефикасних интеракција између универзитетских и истраживачких институција и предузећа - Формирање ефикасних јавно-приватних партнерстава - Додатна хармонизација стандарда квалитета и других прописа индустрије Републике Србије са ЕУ - Развој финансијских тржишта и омогућавање приступа алтернативним изворима финансирања - Повећање конкурентности кроз формирање кластера. 	<ul style="list-style-type: none"> - Више неповољних аспеката у пословном амбијенту за индустрију (подршка јавне управе, регулаторни оквир, ефикасност судства и сл.) - Низак ниво сарадње између домаћих индустријских играча и последично кратки и затворени домаћи ланци вредности - Још увек присутне инфраструктурне разлике - Високе баријере уласка на одређена тржишта као последица злоупотребе доминације великих играча.
--	---

3. ВИЗИЈА И СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ НОВЕ ИНДУСТРИЈСКЕ ПОЛИТИКЕ

3.1. Кључни изазови и области интервенција нове индустријске политике Републике Србије

На бази претходно приказане анализе стања индустрије Републике Србије идентификовани су следећи стратешки изазови нове индустријске политике:

1. Нови пословни модел у четвртој индустријској револуцији угрожава доминантан традиционални индустријски модел и приморава га на транзицију паралелно са креирањем потпуно новог дигиталног индустријског сегмента:

а) Зависност традиционалне индустрије од застареле технологије, увозних инпута, високог учешћа често непродуктивног рада и енергетски интензивне опреме и превазиђеног модела корпоративног управљања, што резултује производима ниске извозне конкурентности/ниског степена додате вредности;

б) Сервисна компонента постаје све важнија у традиционалној производњи због дигитализације;

в) Све већи значај напредне производне технологије (*advance manufacturing*);

г) Притисак ка усвајању дигиталних индустријских платформи и дигиталних технологија од стране традиционалних и нових индустријских играча;

д) Економија података постаје веома важан фактор конкурентности;

ђ) Неминовно коегзистирање традиционалног и новог/трансформисаног модела;

е) Још увек рањиви нови дигитални индустријски сегмент због тенденције брзе примене излазне стратегије њених власника и брзе мобилности људских ресурса;

ж) Дигитализовани сегмент индустрије помаже да брже сустигнемо најразвијеније индустрије света, јер је ново поље једнако отворено за све „тркаче”.

2. Диспаритети између тражње и понуде радне снаге као последица негативних демографских трендова, спорог прилагођавања система образовања и пасивности послодаваца.

3. Све већи притисак ка развоју науке и истраживачко-развојне изврности ради креирања и комерцијализације конкурентних иновативних производа и услуга који потпуно оправдано таргетирају читав свет као своје релевантно тржиште.

4. Кратки, затворени и неинтерактивни ланци вредности домаћих индустријских играча резултују њиховом недовољном укљученошћу у глобалне ланце вредности.

5. Конкурентност захтева инвестирање. Наставак раста страних директних инвестиција и интензивнији раст домаћег приватног и домаћег јавног инвестирања и здрав баланс између ова три инвестициона тока у сегменту индустрије.

6. Инфраструктурне разлике се интензивно смањују нарочито у делу физичке инфраструктуре, али ће бити потребно време да се потпуно затворе, због касног покретања циклуса инфраструктурних пројеката.

7. Регионални индустријски диспаритети и обезбеђење једнаке пословне шансе за све индустријске играче из свих региона Републике Србије.

8. Спремност на промену свести ка прихватању равноправне конкурентске утакмице, уместо комфора протекционизма и жељеног штита природног монопола.

9. Промоција и раст предузетништва у услугама, паралелно са индустријским производима.

10. Присутни изазови у финансирању, нарочито ММСП сегмента индустрије и потреба обезбеђења већег волумена повољних алтернативних извора финансирања за сваког индустријског играча који има технички и финансијски значајну пословну идеју.

11. Наглашени и све фреквентнији захтев за одрживом, зеленом и ресурсно-ефикасном индустријском производњом због ограничених природних ресурса и климатских промена и промоција био-индустријске производње и циркуларне економије као новог извора индустријског и привредног раста.

12. Пословни амбијент још увек мозаик повољних и неповољних трендова за развој индустрије. Рад на пословном окружењу и подизању контекстуалне лакоће обављања посла од стране индустријских играча.

Имајући у виду претходно приказане и елабориране стратешке изазове, као и преглед постојећег стања, у наставку још једном наводимо седам стратешких области интервенција у оквиру којих ће у наставку бити дефинисани циљеви и мере:

1. Људски капацитет (Мисија: Довољан број људи поседује модерна знања и вештине које сада захтева и које ће у будућности захтевати тржиште рада).

2. Дигитална трансформација (Мисија: Индустрија успешно технолошки модернизована и дигитално трансформисана; Дубински трансформисан начин на који производимо, трошимо, учимо, радимо и размењујемо).

3. Иновације (Мисија: Економија знања омогућава интензивно креирање сјајних иновативних решења у индустрији која се могу конвертовати у глобално успешне и софистициране комерцијалне производе и услуге).

4. Интернационализација (Мисија: Елиминисане баријере за активно и равноправно укључивање домаћих индустријских играча у међународне ланце вредности).

5. Инвестиције и инфраструктура (Мисија: Сви инвеститори хоће да улажу у индустрију Републике Србије, а Република Србија нуди савремену физичку, дигиталну и социјалну инфраструктуру и једнаку шансу свима да креирају мултипликовану вредност).

6. Циркуларна економија (Мисија: Индустрија расте водећи рачуна о ресурсној ефикасности и потенцијалу нових производа и технологија у области заштите животне средине).

7. Пословни и институционални амбијент (Мисија: контекст олакшава обављање посла индустријским играчима и подстиче индустријски и привредни раст захваљујући ефикасној јавној администрацији која је сервис индустрије, квалитетној социјалној инфраструктури, стабилној и дисциплинованој макроекономској политици, партнерском односу Владе према кључним стејкхолдерима, повољним, разноврсним и иновативним изворима финансирања, чврстој владавини права и искреној отворености Републике Србије према глобалном тржишту).

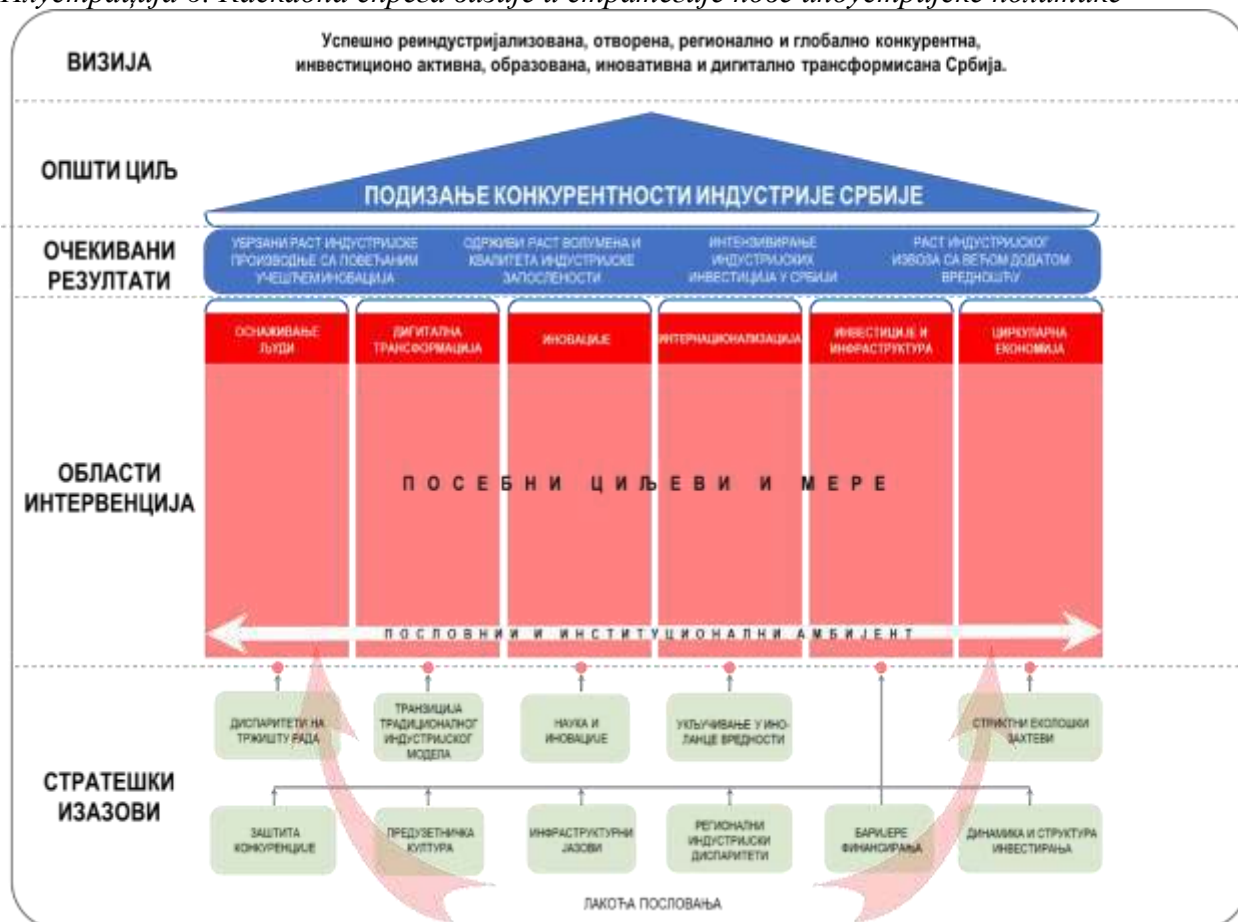
3.2. Визија и општи циљ нове индустријске политике Републике Србије

У наставку су наведени и елаборирани следећи параметри стратешког избора: визија, општи циљ, посебни циљеви и мере које су у функцији остварења општег и посебних циљева стратегије.

Визија 2030

Отворена, регионално и глобално конкурентна, инвестиционо активна, образована, иновативна и дигитално трансформисана индустрија Републике Србије која снажно подржава привредни раст и подизање квалитета живота њених грађана.

Илустрација 6. Каскадна спрега визије и стратегије нове индустријске политике

Општи циљ индустријске политике је подизање конкурентности индустрије Републике Србије. Овај циљ директно подржава остварење претходно дефинисане визије. Конкретно, конкурентна индустрија Републике Србије даје значајан допринос високом одрживом економском расту, мереном стопом раста националног БДП и бољем квалитету живота грађана Републике Србије, мереним висином БДП по становнику.

3.3. Посебни циљеви и мере нове индустријске политике

У овом поглављу је приказан каскадни преглед циљева и мера које се предлажу као стратешки одговори нове индустријске политике, у складу са методологијом предвиђеном за израду Акционог плана. Активности, индикатори, буџетске потребе и

конкретне надлежности институција за реализацију биће дефинисани у фази израде механизма имплементације за спровођење Стратегије.

Општи циљ:	Индикатор (ниво утицаја)
<p>Подизање конкурентности индустрије Републике Србије</p>	<p>БДВ прерађивачког сектора у укупном БДВ (извор: РЗС, EUROSTAT) <i>Почетна вредност: 17,5% (2018)</i> <i>Циљна вредност: 22% (2030)</i></p> <p>БДВ по запосленом у прерађивачком сектору, хиљаде евра (извор: РЗС, EUROSTAT) <i>Почетна вредност: 15,2 (2018)</i> <i>Циљна вредност: 40 (2030)</i></p>

Посебни циљ 1:	Индикатор (ниво резултата)
<p>Унапређена дигитализација пословних модела индустријске производње</p>	<p><i>Процент индустријских привредних субјеката који користе ЕПП⁶ софтвер је достигао ниво од 85% (извор: EUROSTAT)</i> <i>Почетна вредност: 30% (2019)</i> <i>Циљна вредност: 85% (2030)</i></p>
<p>Мера 1.1:</p>	<p>Промоција дигиталне трансформације индустрије</p> <p>Глобални трендови захтевају од компанија у индустријском сектору трансформацију пословања и прилагођавање новом дигиталном добу. Компаније нису упознате са свим глобалним трендовима и значајем дигиталне трансформације за њихово пословање, нити су довољно упознате са постојећим дигиталним решењима која могу да унапреде њихову производњу. Ова мера има за циљ да повећа свест индустријских компанија о потреби за дигиталном трансформацијом, да их упозна са постојећим решењима, а поготову са решењима које нуде домаће ИТ компаније и start-up заједница. Мера подразумева организацију информативних скупова, коришћење услуга Центра за дигиталну трансформацију као и организацију размене информација између индустријских компанија, ИТ кластера и start-up заједнице. Очекиван ефекат мере је боља информисаност компанија из индустријског сектора о значају и могућностима дигиталне трансформације.</p> <p>Врста мере: информативно - едукативна</p>
<p>Мера 1.2:</p>	<p>Програм едукације и саветовање компанија о примени дигиталних решења у индустрији</p>

⁶ ЕПП софтвер представља софтвер за интегрално управљање пословањем у реалном времену, на начин да кроз интеграцију свих аспеката пословања у један систем омогућава доношење оптималних пословних одлука.

	<p>Кроз ову меру привредним друштвима из индустријског сектора се омогућава директна саветодавна услуга која ће као резултат имати једну стратегију и мапу пута са јасном визијом како кроз дигиталну трансформацију могу повећати своју конкурентност. Мапа пута треба да препоручи краткорочне и дугорочне активности и улагања која би помогле компанијама у процесу дигиталне трансформације. Мера такође предвиђа остваривање контакта са могућим понуђачима дигиталних решења из научно истраживачке, ИТ и start-up заједнице.</p> <p>Очекивани ефекти мере су јасна визија компанија о могућим дигиталним решењима које могу повећати њихову конкурентност мерена кроз број компанија које имај израђену дигиталну стратегију и мапу пута. За ову меру је од изузетног значаја размена са стратегијом паметне специјализације која предвиђа мере за анализу могућности и потенцијала ИТ заједнице и креативних индустрија у Републици Србији.</p> <p>Врста мере: информативно - едукативна</p>
Мера 1.3:	<p>Подстицајни програм подршке дигиталној трансформацији индустрије у Републици Србији</p> <p>Циљ овог програма је да се створи јасна инфраструктура за подршку компанијама из индустријског сектора приликом имплементације дигиталних решења. Овај програм (који ће бити реализован од стране Развојне агенције Србије), пружаће бесповратна средства у висини до 50% укупних трошкова за имплементацију одређених дигиталних решења, набавку опреме или финансирање дигиталних саветника. Услов је да компаније имају израђену дигиталну стратегију и мапу пута као и јасну визију на који начин ће улагања у дигиталну трансформацију повећати њихову конкурентност. Очекиван ефекат мере је већа конкурентност компанија остварена кроз имплементацију одређених дигиталних решења и улагање у опрему а изражена кроз број компанија које су учествовале у процесу и њиховим задовољством резултатима процеса.</p> <p>Врста мере: подстицајна</p>
Мера 1.4:	<p>Повећање доступности финансијских инструмената за дигитализацију и иновације у индустрији</p> <p>Предуслов за већу примену модерних решења је постојање финансијских инструмената адекватних карактеристика за планирани тип инвестиције. Ова мера би подразумевала већи ниво постојећих облика финансирања пројеката дигитализације и иновативних технолошких решења (повећање буџета Фонда за иновациону делатност и ефикасности апликационе процедуре и мониторинга, олакшати добијање кредита за ММСП која реализују иновативне пројекте кроз систематску едукацију у припреми апликација; пратити ефекте примене нових пореских прописа и размотрити увођење мера за финансирање од стране физичких лица како би се обезбедио већи ниво капитала „пословних анђела”, увести програм подршке за кофинансирање имплементације дигиталних решења у индустрији) и креирање нових алтернативних извора финансирања кроз унапређења институционалних решења (стварање услова за долазак фондова ризичног капитала у Републику Србију кроз подстицајне фискалне мере и креирање државног matching фонда.</p> <p>Врста мере: подстицајна</p>
Мера 1.5:	<p>Обезбеђивање адекватног нивоа дигиталне безбедности за индустрију</p>

	<p>Већи ниво прихватања технолошких решења у индустрији зависи од постојања адекватног нивоа дигиталне безбедности. Ова мера подразумева следеће: унапредити капацитете националних тела и индустрије у области дигиталне безбедности, креирати националну промотивну платформу за дигиталну безбедност и безбедност комуникација у циљу подизања значаја и настанка решења у овој области, као и унапређења схватања тога шта је адекватан ниво дигиталне безбедности, подстаћи трансфер знања и технологија у овој области између предузећа из различитих индустрија, повећати присуство у глобалној сајбер заједници кроз укључивање у програме у којима Република Србија до сада није учествовала, и пратити појављивање нових међународних иницијатива, а регулаторни оквир континуирано усклађивати са глобалним стандардима и ЕУ директивама.</p> <p>Врста мере: регулаторна</p>
Мера 1.6:	<p>Усклађивање дигиталног образовања са потребама индустрије</p> <p>Циљ ове мере је успостављање системског дијалога између привреде и образовног система у Републици Србији како би се унапредио квалитет људских ресурса у складу са потребама привреде. Приликом промене наставних садржаја и кориговања наставних метода биће уважене информације које су резултирале из дијалога са привредом. Очекивани ефекти ове мере су усклађеност образовног система са потребама привреде мерена кроз задовољство привредних субјеката.</p> <p>Врста мере: институционално управљачко - организациона</p>
Мера 1.7:	<p>Подстицајни програми за јачање дигиталних вештина запослених у индустрији кроз неформални систем образовања</p> <p>Мера има за циљ подршку програмима неформалног образовања у домену дигиталних вештина који ће се организовати кроз сарадњу привреде и ИТ кластера, start-up заједнице, ПКС и пословних удружења. Очекивани ефекат мере је јачање дигиталне писмености запослених у индустрији изражен кроз број едукованих особа и додељене сертификате.</p> <p>Врста мере: подстицајна</p>

Посебни циљ 2:		Индикатор (ниво резултата)
Развој индустрије базиране на иновацијама и развоју виших фаза технолошке производње		<i>Показатељ техничке ефикасности пословања је повећан за 20% (извор: изведени индикатор на бази података РЗС) Почетна вредност: 58% (2018) Циљна вредност: 70% (2030)</i>
Мера 2.1:	<p>Подстицаји индустријским привредним субјектима за развој иновативних решења кроз пројекте сарадње са научно-истраживачком заједницом</p> <p>Циљ мере је да се кроз конкретне пројекте истраживања и развоја, индустријска производња помери ка вишим фазама технолошке производње. Мера је намењена индустријским привредним субјектима који би у сарадњи са јавним научно-истраживачким тимовима, радили на увођењу иновативних решења која би унапредила и померила производни процес ка вишим фазама технолошке производње.</p> <p>Врста мере: подстицајна</p>	
Мера 2.2:	<p>Укључивање индустријских привредних субјеката у међународне програме који имају за циљ развој иновативних решења и унапређење конкурентности индустрије</p> <p>Циљ мере је да информише и подстакне индустријска предузећа да се повезују са иностраним партнерима у циљу добијања пројеката који се финансирају из ЕУ програма. Кроз промовисање ЕУ програма (COSME, EDIF и HORIZON) развијају се иновативна решења, обезбеђује приступ финансијским изворима, подстиче интернационализација и креира конкурентна индустрија. Мера се може спровести у сарадњи са Привредном комором Србије, која ће бити контакт тачка за пружање информација о отвореним позивима, као и пружање административне подршке за писање пројеката.</p> <p>Врста мере: информативно - едукативна</p>	
Мера 2.3:	<p>Подршка развоју и унапређењу производних процеса кроз пројекте индустријске институционалне инфраструктуре</p> <p>Циљ мере је да подржи пројекте институционалне инфраструктуре (кластери, пословни инкубатори, научно технолошки паркови, акредитоване регионалне развојне агенције, удружења и др.), који имају за циљ унапређење производних процеса. Мера може подржати пружање специјализованих консалтинг услуга и услуга едукације у циљу увођења нових процеса производње, односно набавке, монтаже и покретања савремених производних процеса, као и обуке запослених.</p> <p>Врста мере: подстицајна</p>	

Мера 2.4:	<p>Афирмација заштите интелектуалне својине</p> <p>Циљ мере је да се, кроз сарадњу са Заводом за интелектуалну својину, промовише интелектуална својина и да се привредни субјекти едукују о начину заштите сопствене и употреби туђе интелектуалне својине. Број патентних пријава домаћих проналазача је на ниском нивоу и последњих осам година је у константном паду. Највећи број патентних пријава долази од физичких лица, док привредни субјекти и академска заједница имају заједно мање од 30% учешћа.</p> <p>Врста мере: информативно - едукативна</p>
Мера 2.5:	<p>Програм подршке за индустријске привредне субјекте за набавку технолошке опреме прве генерације</p> <p>Мера има за циљ да се подржи увоз савремене опреме која је у складу са принципима циркуларне економије, односно да поштује принципе ефикасности и минималног негативног ефекта по животну средину.</p> <p>Врста мере: подстицајна</p>

Посебни циљ 3:		Индикатор (ниво резултата)
	Повећан укупни обим инвестиција у индустрију уз раст квалитета инвестиција	<p><i>Учешће инвестиција у БДП (извор: РЗС)</i> <i>Почетна вредност: 20,1% (2018)</i> <i>Циљна вредност: 25% (2030)</i></p>
Мера 3.1:	<p>Прилагођавање критеријума привлачења инвестиција у индустрију у циљу повећања учешћа домаће бруто додате вредности</p> <p>У постојећој регулативи привлачења инвестиција кроз критеријуме привлачења подржати инвестиције којима се повећава домаћа додата вредност, укључење домаћих компанија у међународне међусекторске ланце вредности, инвестиције које више користе домаће факторе (радну снагу, знање, сировине и сл.), инвестиције у области високих технологија, које повећавају додату вредност у Републици Србији (тј. резултирају софистициранијим производима и услугама) и обраћају пажњу на заштиту животне средине. Потписивање уговора о избегавању двоструког опорезивања са земљама које инвестирају у Републику Србију. Даљи рад на промоцији Републике Србије као атрактивне инвестиционе дестинације.</p> <p>Врста мере: регулаторна</p>	
Мера 3.2:	<p>Програм подстицаја улагања у индустријску производњу</p> <p>Циљ ове мере је да се кроз Развојну агенцију Србије доделе бесповратна средстава домаћим и страним компанијама које улажу у индустријску производњу а којима се повећава домаћа додата вредност, укључење домаћих компанија у међународне међусекторске ланце вредности, инвестиције које више користе домаће факторе (радну снагу, знање,</p>	

	<p>сировине и сл.), инвестиције у области високих технологија, које повећавају додатну вредност у Републици Србији (тј. резултирају софистициранијим производима и услугама) и обраћају пажњу на заштиту животне средине. Очекивани ефекат мере је повећање запослености у земљи, већа упосленост високо образованог кадра, стварање услова за боље повезивање МСП сектора са индустријским компанијама и значајни ефекти на заштиту животне средине. Ефекти ове мере мериће се кроз обим инвестиција и задовољство корисника.</p> <p>Врста мере: подстицајна</p>
Мера 3.3:	<p>Промоција Републике Србије као инвестиционе локације отворене за нове инвестиције домаћих и страних компанија које имају већу додатну вредност</p> <p>Циљ ове мере је да се потенцијални домаћи и страни инвеститори информишу о регулационом оквиру, програмима подршке, инфраструктурним и људским потенцијалима за индустријска улагања у земљу. Мера предвиђа учешће на сајмовима, стручним конференцијама, организацију догађаја у земљи и свету, новинарске и стручне посете и обиласке индустријских зона и паркова. Очекивани ефекат ове мере је већи број домаћих и страних индустријских инвестиција којима се повећава домаћа додатна вредност, укључење домаћих компанија у међународне међусекторске ланце вредности, инвестиције које више користе домаће факторе (радну снагу, знање, сировине и сл.), инвестиције у области високих технологија, које повећавају додатну вредност у Републици Србији (тј. резултирају софистициранијим производима и услугама) и обраћају пажњу на заштиту животне средине.</p> <p>Врста мере: информативно – едукативна</p>
Мера 3.4:	<p>Програм подршке развоју инфраструктуре за потребе индустријских зона</p> <p>Мера има за циљ побољшање индустријске инфраструктуре кроз стварање бољих услова за пословање у индустријским зонама у Републици Србији. Обезбеђење боље повезаности индустријских зона. Унапређење постојећих и изградњу нових енергетских капацитета са фокусом на енергетску ефикасност. Развој дигиталне, широкопојасне инфраструктуре.</p> <p>Врста мере: подстицајна</p>
Мера 3.5:	<p>Уравнотежавање регионалног индустријског развоја</p> <p>Прилагођавање критеријума за јавне и приватне инвестиције које ће подстаћи равномерније усмеравање средстава према регионима, кроз наставак пружања финансијске подршке од стране Развојне агенције Србије и Фонда за развој Републике Србије, али тако да критеријуми за одобравање субвенција буду усаглашени са стратегијом паметне специјализације и степеном развијености региона.</p> <p>Врста мере: регулаторна</p>

Посебни циљ 4:		Индикатор (ниво резултата)
Унапредити технолошку структуру извоза		<i>Пуна покривеност увоза извозом у средњем/високом технолошком сектору индустрије (извор: РЗС) Почетна вредност: 84% (2018) Циљна вредност: 100% (2030)</i>
Мера 4.1:	<p>Идентификација и подстицање извозно оријентисаних сектора индустрије виших фаза прераде</p> <p>Циљ мере је да секторима индустрије који имају значајан извоз, као и оне са великим извозним потенцијалом, подстиче да у свом извозу повећавају удео новододате, приоритетно домаће вредности (коришћење домаћих инпута, ангажовање високообразоване домаће радне снаге, коришћење домаћих патената и иновација са посебним акцентом на подизање технолошког нивоа).</p> <p>Врста мере: едукативно - информативна</p>	
Мера 4.2:	<p>Програм подршке интернационализацији индустријским привредним субјектима</p> <p>Мера има за циљ да пружи финансијску подршку привредним субјектима за: учешће на међународним сајмовима, пословним мисијама, Б2Б догађајима, покривање трошкова за сертификавање производа по стандардима иностраног тржишта, покривање трошкова за израду промотивног материјала за инострано тржиште (припрема и израда промотивног материјала, каталога, брошура, website design и итд.).</p> <p>Врста мере: подстицајна</p>	
Мера 4.3:	<p>Програм подршке индустријским привредним субјектима за улазак у ланце добављача мултинационалних компанија</p> <p>Циљ мере је да привредним субјектима из таргетираних сектора (аутомобилска индустрија, сектор машина и опреме за друге намене, сектор обраде метала, сектор гуме и пластике, сектор производње кућних апарата и делова кућних апарата, сектор електричних и електронских система), пружи финансијску подршку за развој капацитета и усаглашавање стандарда квалитета у циљу укључивања у међународне ланце вредности.</p> <p>Врста мере: подстицајна</p>	

Посебни циљ 5:		Индикатор (ниво резултата)
Трансформација индустрије од линеарног ка циркуларном моделу		<i>Стопа коришћења циркуларних ресурса у индустрији (извор: EUROSTAT) Почетна вредност: n/a (2019)</i>

		Циљна вредност: 10% (2030)
Мера 5.1:	<p>Промоција циркуларне економије и едукација привредних субјеката</p> <p>Ова мера има за циљ упознавање привредних субјеката са значајем ефикасније употребе материјалних ресурса и енергетске ефикасности у индустријским процесима и могућностима за уштеду у процесу производње и зарадом. Мера ће се спроводити кроз организацију промотивних и едукативних скупова и коришћење услуга центара који су активни у овом сектору (Центар за циркуларну економију Привредне коморе Србије; Центар за чистију производњу Технолошко-металуршког факултета и сл.).</p> <p>Врста мере: информативно - едукативна</p>	
Мера 5.2:	<p>Подстицање инвестиција у решења циркуларне и нискокарбонске економије као генераторе раста</p> <p>Прилагођавање критеријума за подстицање инвестиција у производну опрему на начин да се фаворизују инвестиције у опрему која задовољава европске стандарде енергетске ефикасности и која је у складу са истим сертифицирана.</p> <p>Врста мере: регулаторна</p>	
Мера 5.3:	<p>Подстицање ефикасније употребе материјалних ресурса и енергетске ефикасности у индустријским процесима</p> <p>Прилагођавање критеријума за подстицање инвестиција у производну опрему на начин да се фаворизују инвестиције у опрему која је калибрирана тако да користи рециклиране ресурсе.</p> <p>Врста мере: регулаторна</p>	

4. МЕХАНИЗАМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ И НАЧИН ИЗВЕШТАВАЊА О РЕЗУЛТАТИМА СПРОВОЂЕЊА

Надлежни орган за координацију спровођења Стратегије је Министарство привреде. У складу са чланом 18. Закона, у року од 90 дана од доношења Стратегије, предвиђено је усвајање акционог плана. Акционим планом на три године биће дефинисане конкретне мере и активности које ће се предузети ради обезбеђења услова да се циљеви Стратегије реализују, одређени носиоци и партнери за спровођење тих мера и активности, дефинисани њихови показатељи, као и рокови и средства за њихово спровођење.

Финансијски ефекти за спровођење Стратегије биће детаљно дати у Акционом плану, који ће бити донет у року од 90 дана од дана доношења Стратегије, а који ће бити усклађен са средњорочним оквиром расхода из буџетске процедуре за 2020. годину, као и у складу са лимитима које Министарство финансија одреди за наредне године за одговарајуће разделе.

За спровођење Стратегије и Акционог плана обезбедиће се средства, како из буџета Републике Србије, тако и из донација.

Сви органи, односно институције које су препознате као партнери у спровођењу имају обавезу да писмено извештавају Министарство привреде на годишњем нивоу о реализацији, односно о евентуалним проблемима са којима се суочавају. Извештај о напретку у спровођењу акционог плана припрема Министарство привреде на основу извештаја које, кроз Јединствени информациони систем за планирање, праћење спровођења, координацију јавних политика и извештавање (ЈИС), достављају сви надлежни органи и институције за спровођење мера и активности.

Сектор за стратешке анализе Привредне коморе Србије имаће значајну улогу при праћењу ефеката Стратегије из угла привредних субјеката и одржавања континуираног јавно - приватног дијалога са свим заинтересованим странама.

Извештај о резултатима у достизању утврђених циљева Стратегије биће припремљен на основу ex-post анализа ефеката, а финални извештај биће поднет Влади на усвајање након истека важења Стратегије.

Израда извештаја и достављање Влади вршиће се у складу са роковима утврђеним Законом.

Вредновање учинка Стратегије врши се тако што се анализира да ли су и у којој мери постигнути учинци у складу са показатељима ефеката на нивоу општег циља, показатељима исхода на нивоу посебних циљева и показатељима резултата на нивоу појединачних мера.

4.1. Значај имплементационог механизма са аспекта испуњења обавеза по Поглављу 20

Стратегија има специфичан значај и у склопу приступног процеса Републике Србије ка ЕУ. Обухват Поглавља 20 у приступном процесу „Индустријска политика и предузетништво” фактички се у највећем свом делу поклапа са обухватом овог предметног

документа и због тога је неопходно да се приликом креирања и имплементације Стратегије пажљиво узму у обзир и захтеви Поглавља 20.

У оквиру процеса преговора и разматрања испуњености услова из Поглавља 20, од Републике Србије ће се очекивати да представи своју политику индустрије и стратегију реструктурирања, како би се проценило да ли су оне у складу са принципима ЕУ. Један од таквих услова, је да сва предузећа у државном власништву треба да прођу кроз процес реструктурирања, што подразумева организационе и структурне промене у тим предузећима и њихову припрему за самосталну тржишну утакмицу и подизање конкурентског капацитета. Индустријска политика ЕУ има надлежност и у контроли и ограничавању субвенција и других облика државне помоћи, како на националном, тако и на нивоу ЕУ, па је са тог аспекта од посебног значаја тесна спрега Поглавља 20 са Поглављем 8 „Конкуренција” као и другим релевантним поглављима.

У том смислу, приликом креирања механизма за имплементацију Стратегије треба посебну пажњу посветити свим захтевима Поглавља 20 како би планске мере и активности, поред усмерености на реализацију постављених националних приоритета, биле у складу и обухватиле и испуњење захтева предвиђених Поглављем 20.

Са оперативног аспекта, као услов за верификацију испуњености обавеза по Поглављу 20, надлежне институције ЕУ које прате приступни процес у оквиру свог мандата дужне су да верификују да је Стратегија не само креирана и усклађена са политиком ЕУ, већ и да је успостављен адекватан имплементациони механизам и да се Стратегија спроводи у пракси у свим предвиђеним сегментима у одређеном временском периоду.

5. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Ову стратегију објавити на интернет страници Владе, интернет страници Министарства привреде и порталу е-Управе, у року од седам радних дана од дана усвајања.

Ову стратегију објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 Број: 30-1900/2020-3

У Београду, 5. марта 2020. године

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК

Ана Брнабић, с.р.